Spedizione in abbonamento postale. — Poštnina plačana v gotovini.
Leto LXXV., št. 58 Ljubljana, sreda, 11. marca 1942-XX Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečn a naročnina 10.— Lir, za inozemstvo 15.20 Lir
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Bombe na Tobruk in Malto

V Cirenaiki izvidniško delovanje — Sovražna trgovska ladja zadeta, več letal uničenih

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 10. marca naslednje 647. vojno poročilo:

V Cirenaiki izvidniško delovanje in motilno streljanje na obeh straneh.

Letalske edinice so z uspehom bombardirale pristanišče v Tobruku in druga središča sovražnega zaledja. Zadet je bil neki trgovski parnik, štiri letala pa uničena na tleh.

Eno izmed naših letal, o katerem smo v včerajšnjem poročilu javili, da se ni vrnilo, se je vrnilo.

Oddelki osnega letalstva so obnovili svoje uničevalne napade na Malto in zažgali na tleh eno letalo, obenem pa večkrat zadeli letalske pomorske naprave na otoku.

Brez reda je neko sovražno letalo odvrglo nekaj bomb na otoka Rod in Samos, škode pa ni bilo nobene. Na mesto Atene in okolico je sovražnik izvršil kratek letalski napad in povzročil porušenje dveh poslopij in smrt dveh grških državljanov.

Velika posmrtna svečanost za vojvodom Aotskim

Udeležili so se je najvišji predstavniki režima in vojske ter množice ljudstva

Rim, 11. marca. s. Ob 8-dnevnici smrti so rimski fašisti proslavili junaški lik Amedeja Aoste z manifestacijo pod vodstvom ministra za italijansko Afriko v Adrianu, ki so ga zastave in ozračje pretvorili v svetišče. V ozadju so bile besede princa »Vrnili se bomo«, besede, ki so znak gotovosti v zmago.

Svečane spominske manifestacije so se udeležili Tajnik Stranke Vidussoni s člani direktorija, tajnik vojnega ministrstva Scuero z zastopniki vojske, šefi glavnega stana milice z oficirji, prvaki režima, guverner, zvezni tajnik in drugi zastopniki mestnih oblasti. V posebnih ložah so bili ranjenci in invalidi te vojne, diplomatski zastopniki, dvorniki in dvorne dame in visoki državni uradniki. Minister Teruzzi je prišel s Tajnikom Stranke in drugimi odličniki.

Ekscelenca Vidussoni je odredil pozdrav Kralju in Duceju, nakar je takoj govoril minister za Italijansko Afriko. Orisal je najprvo na kratko njegovo junaško življenje v vojni, na Sabotinu, na kraškem skalovju in na bojiščih v Sahari. Omenil je besede generala De Bona, ki je poveličeval junaško dejanje princa v Tagriffu. Nato je minister govoril o Amedeju Savojskem kot podkralju Etiopije. Potreben je bil fašistični podkralj in on je to bil. Občutil in doumel je globoko revolucijo črnih srajc in je pripadal z vsem srcem in duhom načelom revolucije. Fašizem pravi, da je treba nevarno živeti in življenje princa je vedno težilo proti nevarnostim, proti največjim preizkušnjam. Fašizem pravi, da se je treba približati narodu in princevo srce je bilo z narodom, s katerim se je vedno pečal in s katerim je delal, vedno srečen, da lahko kaj stori za svoj narod. Fašizem pravi tudi, da je treba verovati, ubogati in boriti se in on je bil vedno delujoč mistik in je ubogal s ponižnostjo velike duše ter se je boril vse življenje.

Fašistični princ je dodal novo sijajno slavo svojemu imenu, ko je prišel v zemlje imperija. »Ti si poglavar«, mu je rekel nekega dne neki libijski odličnik ob puščavskih mejah, ko ga je videl v borbi. Da je poglavar, je reklo tudi prebivalstvo imperija, ko ga je videlo, kako je koloniziral, gradil ceste, mesta, plodna polja, Addis Abeba je postala cvetoče mesto po načrtih in volji Duceja. Mnogobarvna sovražnikova soldateska lahko poškoduje z uničevanjem dostojanstvo, ki je bilo tu ustvarjeno, toda ne more uničiti zgodovinske in duhovne vrednosti dokumentov, ki bodo vedno pričali o graditeljski sposobnosti in močni volji fašizma, ki se je izrazila najlepše v Amadeju Savojskem.

Bil je ustvarjalec velikanskega dela, ki so ga prekinili pričetki vojne. Ločen od vseh, je vojvoda D'Aosta porazdelil poveljništva in napadel sovražnika ter zavzel Somalijo. Ko je sovražnik v Sudanu zbral veliko silo, je pripravil obrambo. Po poldrugomesečnem srditem odporu v Kerenu, ki je ostal brez pomoči kakor ladja na morju v valovih in v viharju, je vojvoda D'Aosta telefoniral generalu Frusciu: Treba je vzdržati! Frusci je odgovoril: Verujte Visokost, vzdržali bomo! Princ je hodil pred svojimi hrabrimi vojaki in jih je navduševal s svojim zgledom in Keren je vzdržal še mesec dni. Petkrat je sovražnik moral ojačiti svoje vrste, preden je obvladal posadko, ki ji ni ostalo drugega kot velika vera v domovino in vroča ljubezen do voditelja.

Zadnja postojanka vojvode je bila Amba Alagi. Tu je bila napisana najsvetlejša stran epopeje. Tu so se Mussolinijevi Italijani izkazali vredne slave Tosellia. Princ je sporočil Duceju, da se bo vrnil. Sprejel je ujetništvo in delil usodo svojih vojakov, da je potrdil neizpodbitno resnico, da italijanski generali ne bežijo, ko se pojavi nevarnost. Sprejel je tragično usodo za vse, zlasti pa zanj. Zmagali bomo! je zaključil minister Teruzzi, kajti pričeli smo borbo iz življenjskih razlogov, da stremo okove, ki nas zasužnjujejo. Ko bo dosežena zmaga, bo princev junaški duh korakal pred nami, ko bomo marširali z našimi bataljoni po cestah imperija.

Nemško vojno poročilo

Prodor v sovražnikove postojanke v srednjem odseku vzhodne fronte — 52 sovjetskih letal sestreljenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 10. marca. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo naslednje poročilo:

Na vzhodni fronti je nadaljeval sovražnik svoje napade tudi včeraj brez uspeha. V srednjem odseku fronte so prodrli oddelki vojske in orožja SS kljub trdovratnemu odporu več globoko povezanih poljskih postojank sovražnika. Sovjetske čete so izgubile včeraj 52 letal, dočim pogrešamo eno samo lastno letalo.

Pri prodoru nemških pomorskih sil na Severno ledeno morje so potopili rušilci pri Medvedjem otoku sovjetsko trgovsko ladjo. V nadaljnjem poteku operacij so bila sestreljena tri angleška torpedna letala.

V Severni Afriki izvidniško delovanje na obeh straneh. Bojna in izvidniška letala so razpršila zbirališča angleških čet in so napadla sovražnikova letalska oporišča v vzhodni Cirenaiki, kakor tudi zapadno od Aleksandrije.

V pristanišču Tobruku je bila z bombami hudo poškodovana večja trgovska ladja.

Na Malti so povzročili zadetki z bombami velika opustošenja na letaliških napravah.

Nemške podmornice so potopile ob zapadni obali Afrike štiri sovražne trgovske ladje s skupno 27.000 br. reg. tonami, med njimi dve petrolejski ladji.

Angleški bombniki so napadli v pretekli noči nekatere kraje v zapadni Nemčiji. Civilno prebivalstvo je imelo izgube, mrtve in ranjene. Sestreljeno je bilo eno sovražno letalo.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 11. marca s. Glavni stan je včeraj objavil naslednje poročilo o operacijah v zadnjih 24 urah:

Na vseh frontah je naše topništvo še naprej učinkovito obstreljevalo sovražnikove položaje in onesposobilo za borbo baterije raznih kalibrov ter uničilo strojniška gnezda in zakloniščа.

Na fronti Karelske ožine so se izjalovili z velikimi izgubami za sovražnika vsi poskusi številnih močnih sovjetskih patrol, da bi se približale našim črtam.

Na fronti Zvira obojestransko delovanje patrol in izvidništva s sovjetskimi izgubami. V južnem odseku fronte v Vzhodni Kareliji silen obojestranski ogenj pehote.

V osrednjem odseku je naša patrola uničila utrdbico z 20 vojaki. V severnem odseku spopadi patrol.

Naše letalstvo je prisililo k borbi v južnem odseku Vzhodne Karelije močnejšo sovjetsko skupino enega bombnika in 10 lovcev vrste »Miggi«. Sestreljeni so bili en bombnik in 4 lovci. Eno finsko letalo se ni vrnilo.

Uspehi italijanskih letalcev na vzhodni fronti

Z vzhodne fronte, 11. marca. s. Letalstvo italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji še naprej živahno deluje in dosega uspehe. Dne 9. marca se je naša skupina lovcev spopadla s sovražnimi silami, s katerimi se je kljub premoči na sovražnikovi strani zapletla v živahno in dolgo borbo. Tri sovjetska letala so bila gotovo sestreljena, dve ostali pa je zadela verjetno ista usoda, dočim so se vsa naša letala vrnila na izhodiščna oporišča.

Živahno udejstvovanje letalstva

Berlin, 11. marca s. Nemško letalstvo je bilo predvčerajšnjim izredno delavno na vseh odsekih vzhodne fronte in je zadalo nadaljnje izredno hude izgube sovražniku. Na področju Donca so nemški lovci sestrelili 15 sovražnih letal, ne da bi sami utrpeli izgube.

Sestreljena angleška letala

Berlin, 11 marca s. Dne 8. t. m. je moral na zasedeno ozemlje zasilno pristati eden izmed najbolj znanih letalcev angleškega letalstva podpolkovnik Antony Eyre. Doznave se tudi, da je bi ob zadnjem napadu angleškega letalstva sestreljen en bombnik »Wellington« na Nizozemskem ozemlju, 3 »Spitfire« so pa bili uničeni v bližini obale.

Bojazen Avstralije pred japonskim napadom

Kapitulacija Nizozemske Indije je še bolj približala nevarnost avstralskemu ozemlju

Saigon, 11. marca s. Japonski uspehi na Javi in izkrcanja na Novi Gvineji so povečala panično razpoloženje, ki se kaže že nekaj časa v Avstraliji, kateri se sovražnik grozeče približuje v razdalji kakih 1000 km od avstralske zapadne obale. Nahajamo se pred najbolj tragično uro naše zgodovine, je izjavil v nekem govoru avstralski obrambni minister Hefron.

Razdejanje v Rangunu

Tokio, 11. marca. s. Agencija Domej doznava z birmanske fronte, da so člani prostovoljnega zbora birmanske vojske ob podpori mnogih civilistov ob padcu Ranguna izvedli velik napad na angleške sile v raznih predelih Birme. Doznava se nadalje, da zaradi uničenja mesta Ranguna po angleških četah pred umikom ni skoraj nič ostalo od japonskega generalnega konzulata in od hiš in skladišč japonskih državljanov, bivajočih v glavnem mestu Birme. Ko so japonske čete vkorakale v mesto, so našle poslovno četrt in zlasti trgovsko četrt Kitajcev v ruševinah.

Življenje v zasedenih mestih

Tokio, 11. marca s. Iz Surabaje poročajo, da vojna ni prekinila normalnega poteka življenja meščanov. Promet je živahen; številni nizozemski vojaki, ki so položili orožje, se sprehajajo po ulicah in so popolnoma brezbrižni glede tega, kar se je zgodilo. To priča, da je prišlo do predaje samo zaradi popolnega pomanjkanja borbenega duha. Propad nizozemskega odpora razkrinkava anglo-ameriško sleparijo. Sovražna propaganda je prikazovala Nizozemsko Indijo kot glavno odporno središče za borbo proti Japonski. Velika je razlika med Surabajo in Rangunom. Dočim je Surabaja nepoškodovana, je Rangun močno porušen. Najbolj je trpela vladna četrt.

Surabaja, 11. marca s. Življenje v področju Surabaje se po japonski zasedbi naglo normalizira. Japonski vojaki so našli mesto v plamenih, kajti umikajoče se nizozemske čete so ga zažgale. Japonski pohod na mesto je olajšalo zadržanje domačega prebivalstva in v Surabaji bivajočih Kitajcev, ki so japonskim četam pomagale popravljati mostove in ceste, ki jih je bežeči sovražnik uničil ali poškodoval.

Na Filipinih

Buenos Aires, 11. marca s. Ameriško vojno ministrstvo javlja, da je neka lahka japonska križarka bombardirala Cebu na istoimenskem otoku, ki pripada skupini Filipinov.

Indijci v Saravaku za sodelovanje z Japonci

Saravak, 11. marca s. Skupina Indijcev, bivajoča v Saravaku, se je na nekem zborovanju odločila za popolno sodelovanje z Japonsko pri njenih naporih za uvedbo ozračja skupnega napredka v večji Vzhodni Aziji. Voditelji indijskega občestva so ustanovili tudi ligo za osvobojenje, katere člani so Indijci v Saravaku.

Finančne olajšave za vojne ujetnike

Tokio, 11. marca. s. Finančni minister je objavil, da vojni ujetniki lahko svobodno razpolagajo s svojim denarjem in z denarjem, ki ga prejmejo v internaciji. Vojni ujetniki lahko vložе svoj denar v banke in poštne urade brez dovoljenja in ga lahko kadarkoli dvignejo.

Obrambne priprave ob Panamskem kanalu

Stockholm, 11. marca s. Washingtonski dopisnik lista »Alten Bladed« poroča, da se organizirajo velike obrambne priprave ob ustju in vzdolž črte Panamskega kanala. Velike obalne topove so postavili v bližini kanala, kakor tudi na nekaterih manjših otokih v Karaibskem morju. Pri teh delih je zaposlenih nad 2000 inženjerjev in 50.000 delavcev.

Novi poveljnik ameriške vojske

Buenos Aires, 11. marca. s. Zaradi reorganizacije vrhovnega ameriškega mornariškega poveljništva je bil admiral King imenovan za šefa glavnega stana in glavnega poveljnika ameriške mornarice.

Ženska moda pod kontrolo

Buenos Aires, 11. marca. s. Šef ameriške vojne proizvodnje je izdal odredbe, s katerimi se prepovedujejo kakršnekoli novosti v ameriški ženski modi, ker mora oblačilna industrija delati izključno za vojne potrebe in za vojaške dobave.

Avstralci za separaten mir?

Šanghaj, 11. marca. s. Skupina tukaj bivajočih Avstralcev pod vodstvom Allana Raymonda iz Sidneya je započela gibanje za neodvisnost Avstralcev. Program gibanja ima geslo »Avstralija, ki se ločuje« in predvedeva vzpodbujanje v neodvisnosti države, umik Avstralije z bojišč in zaključitev separatnega miru z Japonsko.

Inseriraj v „Slov. Narodu“

Portugalska ojačenja na Azorih

Lizbona, 11. marca s. Na parniku »Lima« je včeraj odpotoval kontingent specializiranih čet na Azore, da ojači garnizijo na otoku.

Ameriški general — šef Čangkajškovega generalnega štaba

Šanghaj, 11. marca. s. Doznava se iz Čungkinga, da je Čangkajšek imenoval divizijskega generala ameriške vojske Shillwella za šefa svojega glavnega stana.

Cesarjeva zahvala vojski in mornarici

ob zmagovitem zaključku operacij v Nizozemski Indiji

Tokio, 11. marca s. Cesarjev glavni stan objavlja:

Cesar je poslal cesarski odlok glavnemu poveljniku ekspedicijskega japonskega zbora v južnih predelih ter glavnemu poveljniku japonske mornarice, izražajoč svoje zadovoljstvo za delo oboroženih sil in mornarice pri operacijah v Nizozemski Indiji. Odlok izraža veliko zadovoljstvo spričo zaključitve operacij edinic vojske in mornarice, katerih uspeh je bilo uničenje letalskih in pomorskih sil sovražnika in spričo izkrcevalnih operacij, s katerimi je bila dosežena kapitulacija sovražnih sil v nizozemski koloniji.

Obletnica japonske zmage pri Mukdenu

Tokio, 11. marca s. Vojni podminister general Kimura je govoril pred množico, ki se je zbrala predvčerajšnjim popoldne v parku Hipiya ob 37. obletnici japonske zmage v Mukdenu nad ruskimi silami. Poveličeval je tradicionalno japonsko vojaško moč, ki je ščitila državo pred tujimi vdori od pričetka njene zgodovine. Kimura je poudaril, da je zmaga pri Mukdenu odločila usodo rusko-japonske vojne l. 1904/5 in je omogočila nadaljnje uspehe japonske vojske z uspehi vred, ki jih zdaj dosega v vojni za večjo Vzhodno Azijo. Podminister je izjavil, da bo vojska z industrijo, gospodarstvom in kulturo ter znanostjo naroda premagala vse ovire in spravila na kolena sovražnike osi.

Japonska je pripravljena na vse

Tokio, 11. marca. s. Japonska je vstopila v drugo fazo vojne za dosego večje Vzhodne Azije, s katero bo utrjena njena bojna moč na podlagi vojaških uspehov, ki so bili doseženi v odločilnih bitkah z Anglosasi, je izjavil general Sato, šef odseka za vojaške zadeve v vojnem ministrstvu, ko je govoril na zborovanju ob 37. obletnici zmage pri Mukdenu. Japonska namerava po zasedbi Singapura in otočne Indije, ki ima obilne naravne vire, zadati smrtni udarec Angliji ob sodelovanju z Italijani in Nemci. Govornik je podčrtal, da bo Anglija kmalu samo še vazalna država Amerike. Glede sovražnikove strategije je zatrdil, da načrti demokracij za pridobitev oporišč v Sibiriji za ofenzivo proti Japonski, ne bodo uspeli, kajti Rusija je že hudo preizkušena na vzhodni fronti in ne bo šla po kostanj v žerjavico za demokracije. Zato je izjavil, da je Japonska popolnoma pripravljena na kakršen koli razvoj v severnem odseku in je izjavil, da ne obstoji za Angloameričane nobena možnost, da bi si zopet pridobili izgubljene točke na Pacifiku. Japonska mora potolči sovražnika tudi v vojni proizvodnji, da doseže končno zmago.

Nova madžarska vlada

je prevzela posle — Zunanja politika ostane nespremenjena — Visoko odlikovanje Bardossyja

Budimpešta, 11. marca. s. Regent Horthy je sprejel novega ministrskega predsednika De Kalleya in vse člane vlade, ki so prisegli. Zvečer se je pod predsedništvom De Kallaya sestal ministrski svet.

Regent Horthy je poslal pismo bivšemu predsedniku Bardossyu, s katerim se mu je zahvalil za modro udejstvovanje v položaju ministrskega predsednika in je izrazil obenem upanje, da bo kmalu okreval in svoje sile uporabil v prid državi. Regent Horthy je Bardossyja obvestil, da mu je podelil za izredne zasluge veliki križ Štefanove krone.

Snočnji listi so objavili uradno imenovanje Kallayevo za ministrskega predsednika. »Magyar Orszag« podčrtava, da bo nova vlada nadaljevala politiko prejšnje vlade v zunanji in notranji politiki. Novi ministrski predsednik je bil 4 leta aktivni sodelavec generala Gömbösa in član protiboljševiškega gibanja, s katerim je bila uničena kratkotrajna diktatura boljševika Bele Khuna. Novi predsednik bo zvest izvrševalec regentovih navodil. »Pester Lloyd« poroča, da je bilo imenovanje novega predsednika potrebno zaradi bolezni Bardossyjeve. Novi predsednik je prevzel tudi posle zunanjega ministrstva do imenovanja novega. Danes bo Kallay predstavil novo vlado parlamentu.

Zasedanje turškega parlamenta

Predsednik vlade in zunanji minister bosta poročala o notranji in zunanji politiki

Carigrad, 11. marca s. Dne 16. t. m. bo otvorjen parlament. Ob tej priliki bo govoril ministrski predsednik Refik Sajdam o politiki Turčije. Govor bodo prenašale radijske postaje. Nekaj dni nato, bo zunanji minister Saradzoglu obširno obrazložil dogodke zunanje politike v zadnjih tednih.

Šole v Turčiji

Carigrad, 11. marca s. Listi demantirajo vest o zatvoritvi šol ob koncu marca. Šole naj bi bile zaprte v tem času, da bi dijaki lahko prispevali svoj delež pri potrebnih poljedelskih delih. Šole se bodo zaključile formalno in šele po izpitih bodo dijaki pozvani k delu na poljih.

Ukinitev prodaje monopolnih predmetov

Carigrad, 11. marca. s. Monopolska direkcija se je odločila ukiniti prodajo monopolskih predmetov. Ukrep se opravičuje z razlogi upravnega značaja. Pred prodajalnami tobaka se gnetejo množice, da bi se oskrbele s tobakom.

Stafford Cripps — Stalinov agent

Rim, 11. marca s. Razgovoru z nekim ameriškim novinarjem je Stafford Cripps potem, ko je poveličeval politični lik Stalinov odgovarjal na novinarjeva vprašanja ne kot angleški minister, temveč kot minister Sovjetske Rusije. Cripps je dal izjave o namerah, programu in idejah Stalinovih, kakor bi govoril o Churchillu ali angleškem kralju. Cripps je zaključil razgovor z zatrdilom, da bodo bodoče organizirale in uredile svet Rusija, Anglija, Amerika in Kitajska. Svet bo po Crippsu angleški, ameriški, boljševiški ali kitajski. Vojna bo spremenila ideje, ki jih ima Cripps v možganih, ki so v glavne mprepojeni z vodko. Vojna bo pokazala tudi, ali Cripps deluje kot angleški državljan ali kot Stalinov eksponent v Angliji.

Braziljska ladja potopljena

Buenos Aires, 11. marca s. Iz Ria de Janeira se doznava, da je bila brazilska transportna ladja »Arrabutan« s 7878 tonami, ki je plula v službi Amerike torpedirana in potopljena pred ameriškim pristaniščem New Port dne 7. marca. Parnik je vozil 10.000 ton premoga, ki je bil namenjen v Ameriko. Posadka je bila vsa rešena.

Emisijska banka za Ukrajino

Berlin, 11 marca s. Nemški minister za zasedeno vzhodno ozemlje je z odredbo dne 5. marca ustanovil osrednjo emisijsko banko v Ukrajini. S tem je bilo ustvarjeno izredno važno sredstvo za gospodarsko obnovitev tega ozemlja.

Vedno se moramo učiti

če redimo male živali — šola „Malega gospodarja“ — Klobuki iz kunčjih dlak

Ljubljana, 11. marca

Polovičarstvo se povsod maščuje, pri gospodarskem udejstvovanju še pa prav posebno. Zato je pa tudi potreben stalen boj s površnostjo in ljudje bi se morali v vseh strokah neprestano učiti. To velja seveda tudi za naše rejce malih živali, predvsem za novince. Ni pa rečeno, da se mora stalno učiti tudi starejši rejec. Zdaj, ko postaja reja malih živali in vse, kar je z njo v zvezi, samostojna stroka, je še tem bolj pomembno, da se razvija njen strokovni tisk ter da vzdrži tudi v najbolj kritičnih razmerah. Naši mali gospodarji imajo v svojem glasilu (»Mali gospodar«) stalno dobro šolo, ki bi pa bila potrebna tudi marsikomu drugemu, čeprav se neposredno ne peča z rejo.

Zdaj je še posebno potrebno, da se rejci dobro pouče o nekaterih delih, preden se začenja tudi njihova sezona. Tako je treba misliti na plemenjenje kuncev (A. Inkret, »Razmnožimo kunčji rod«). Rejci, ki imajo dovolj krme, so že prejšnji mesec preskrbeli za plemenjenje živali. Strokovnjak jih opozarja, naj bi plemenske živali ne bile mlajše kakor 8 mesecev, kajti, če plemenijo mlajše živali, jim navadno zaostanejo v rasti. Tudi bi naj ne plemenili živali, ko menjavajo dlako. Plemenili bi naj le nesorodne živali iste pasme.

»Mali gospodar« propagira stalno, naj bi bolje izkoriščali tudi kunčje kože. V zadnji številki piše Fr. Skobl, da je vsaka kunčja koža uporabna, a zelo mnogo jih ostane neizkoriščenih in zaradi tega trpi narodno gospodarstvo znatno škodo. Mnogi rejci še ne znajo pravilno ceniti kunčjih kož. Nekateri jih zametujejo, zakopavajo, namestu, da bi jih posušili in prodali ali pa sami porabili doma. Obrtno in industrijsko delavnost pri nas bi bilo še treba v tem pogledu organizirati. Obrt in industrija se radi oprimeta vsega, kar jim nudi količkaj dobička. Ko že zbirajo razne odpadke in ostanke za industrijsko ali obrtno predelavo, zakaj niso še organizirali zbiranja kunčjih kož? Sicer krznarji kupujejo lepše kunčje kože, navadno samo zimske, po drugih kožah pa ni nobenega povpraševanja. V tem pogledu bi bilo treba pri nas storiti še marsikaj. Drugje znajo mnogo bolj ceniti tudi to surovino, kunčje kože in dlako. Izkoristijo vse kože, ne le zimskih, kajti uporabljajo jih tudi za usnje, ne le za krzno. Kunčje kože so porabne za razne namene. Iz usnja različne kakovosti in debeline izdelujejo čevlje ali rokavice ter razne druge galanterijske izdelke. Uporabljive so za pomivanje oken, za izdelovanje kleja itd. Ni treba še posebej omenjati, kako dobro znajo uporabiti krznarji primerne kože. Posebno pomembna surovina je kunčja dlaka: uporabljajo jo za izdelavo fine klobučevine. Morda ne veste, da so znani izvrstni klobuki znamke »Borsalino« iz kunčje dlake. Klobukov te znamke izdelajo na leto približno 7.5 milijona! Ena sama tovarna klobukov porabi na dan dlake 35.000 kunčjih kož! Za izdelavo enega klobuka je potrebna dlaka najmanj 5 kož. Tovarna mora uvažati surovino, med tem ko rejci zametujejo dragocene kože in dlako.

Zanimalo vas bo tudi, da se v Italiji že peča posebna industrija s striženjem kunčjih dlak in na leto pripravi okrog pol milijona fine dlake za izdelovanje klobukov. Za izdelovanje posebno finih klobukov mešajo med kunčjo dlako še dlako zajcev.

Že iz tega je dovolj jasno razvidno, kako potrebno bi bilo, da bi tudi pri nas začeli čim bolj umno izkoriščati vse, kar daje prireja kuncev in kako potrebno propagandno vlogo opravlja »Mali gospodar«. — Zadnja številka vsebuje še mnogo zanimivega gradiva in potrebno bi bilo posebej opozoriti nanj.

Cenik plemenskih kuncev

Nekateri skušajo spekulirati tudi s plemenskimi kunci; pogosto so prizadeti rejci, ki kupujejo plemenske živali, pa tudi oni, ki jih prodajajo. Da bi bile preprečene sleherne spekulacije in da bi rejci lahko prodajali živali po primernih cenah, je Zveza društev »Mali gospodar« določila naslednji cenik plemenskih kuncev, objavljen v 3. številki »Malega gospodarja«.

Volnarji, in sicer angorci, od 2. meseca do pol leta stari, skoteni od 1. I. do 30. VI. so po 25 L (za vsak mesec), od 7. do 12. meseca je določeno po 20 L, od 13 mesecev pa po 15 L (za vsak mesec). Kunci, skoteni od 1. VII. do 31. XII. od 2 do 6 mesecev so po 20 L, za vsak mesec od 5 do 12 mesecev starosti 15 L, od 13. meseca starosti pa 10 L.

Kunci težke pasme, orjaki in ovnači, skoteni od 1. I. do 30. VI. od 2 do 6 mesecev starosti so po 23 L (za vsak mesecev), od 7. do 12. meseca je predpisano po 18 L, od 12. meseca starosti pa 15 L. Skoteni od 1. VII. do 31. XII. od 2—6 mesecev starosti so po 15 L, za vsak mesec od 7. do 12. mesecev starosti je določeno 12 L, za vsak nadaljnji mesec od 12. meseca pa 10 L.

Kunci poltežke (činčila, dunajski, havana, srebreci) in **lahke pasme** (hermelini), skoteni od 1. I. do 30. VI., v starosti od 2 do 6 mesecev (za vsak mesec) so po 20 L, za vsak mesec od 7. do 12. meseca starosti je določeno po 15 L, za vsak nadaljnji mesec od 13. meseca starosti pa 12 L. Skoteni od 1. VII. do 31. XII od 2—6 mesecev starosti so po 12 L (za vsak mesec), za vsak nadaljnji mesec starosti od 7. do 12. meseca starosti po 10 L in za vsak nadaljnji mesec od 13 meseca starosti po 8 L.

Dogoni živine

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino priredi v prihodnjem tednu te-le dogone za klavno živino:

dne 16. marca 1942 v Žužemberku za govedo in prašiče,

Dne 17. marca 1942 v Novem mestu za govedo in prašiče,

Dne 17. marca 1942 na Rakeku za govedo in prašiče,

Dne 18. marca 1942 na Vrhniki za govedo in prašiče,

Dne 18. marca 1942 v Ljubljani za govedo in prašiče.

Nova domovina kočevskih Nemcev

Maribor, 9. marca

»Marburger Zeitung« piše:

Bodoče izoblikovanje gospodarstva v obmejnem pasu južno od Save, ob Sotli in v brežiškem trikotu bo odvisno v prvi vrsti od zemljepisnega položaja. Gospodarska struktura tega na robu srednje Evrope ležečega obmejnega ozemlja med industrijskimi državami na eni in agrarnimi na drugi strani bo pod močnim vplivom bodočega razvoja prometnih zvez. Železnica proti jugovzhodu bo ugodna zveza po odcepu z Adrijanskim in Črnim morjem, kot tudi po naravi ustvarjena vozna pot. Vse to jamči za gospodarski napredek tega ozemlja. V zvezi z novim redom na Balkanu je dobilo brežiško okrožje velik pomen kot jugovzhodno nemško prehodno ozemlje. Sporedno z izgradnjo cestnega omrežja proti Balkanu kaže tudi Hrvatska veliko zanimanje za regulacijo Save, ki naj postane plovna do izliva Krke v njo.

S priključitvijo tega obmejnega pasu k Nemčiji, so padle umetne politične meje. Za gospodarski napredek teh krajev bo poskrbljeno s povzdigo kmetijstva. Obrtništvo se bo moralo v polni meri prilagoditi zahtevam in potrebam kmetijstva. Velika važnost se bo polagala na arondacijo dosedanjih kmečkih posestev, ker bo treba ustvariti življenja zmožne kmetije, da se tako poveča kmetijska proizvodnja. S tem se bo dvignil tudi življenjski standard prebivalstva in posledica tega bo, da bo lahko procvitala tudi trgovina.

Nemška umetnostna razstava v Zagrebu

Zagreb, 9. marca

V nedeljo je bila v Umetniškem paviljonu v Zagrebu svečano otvorjena razstava Wilhelma Buscha. Otvoritvi so prisostvovali zastopniki hrvatske vlade, ustaškega pokreta, vojske, zavezniških držav in kulturnega življenja. V imenu odsotnega nemškega poslanika je odpravnik poslov dr. von Troll pozdravil ministre Frkoviča, Lovra Sušiča in Miljkoviča in zagrebškega župana Wernerja, pokrovitelja razstave, ki ji pripisuje dvojen pomen. Ta razstava je prva v inozemstvu. Doslej so jo videli namreč samo na Dunaju. To kaže posebno zanimanje za stare kulturne stike med Nemčijo in Hrvatsko. Tudi pobudo za to razstavo je dal obisk zagrebškega župana v Hanovru. Odpravnik poslov se je tudi zahvalil mesu Hanovru za 2000 Wilhelm Buschovih brošur, ki so bile v nedeljo razprodane v korist zimske hrvatske pomoči. Tudi nedeljski dohodki razstave so šli za hrvatsko zimsko pomoč. Tako je tudi ta razstava lep doprinos k hrvatsko-nemškemu prijateljstvu.

Potem je dr. Satschinker iz kulturnega oddelka nemškega poslaništva v Zagrebu obširneje izpregovoril o življenjskem delu Wilhelma Buscha in naprosil ob zaključku svojega govora zagrebškega župana, naj razstavo otvori. Župan Werner se je v nemščini in hrvaščini zahvalil mestu Zagrebu in društvu Wilhelm Busch v Hanovru ter njegovemu predsedniku, županu mesta Hanovra. Izjavil je med drugim, da hrvatski narod ne bo sprejel te razstave samo z očmi, temveč tudi s srcem. Ob zaključku svojega govora je proglasil razstavo za otvorjeno.

Razstava nudi splošen pogled v bogato življenjsko delo velikega umetnika Wilhelma Buscha. Njen poseben pomen je v tem, da prikazuje prvič v inozemstvu mojstrove oljnate slike, ki jih je zbralo društvo »Wilhelm Busch« šele nedavno iz privatne posesti. S tem se še povzdigne osebnost in delo velikega nemškega karikaturista. Na razstavi je med drugim tudi nekaj humurističnih ilustriranih povesti, med njimi svetovna znana Max in Moritz v originalu. Pisma in drugi življenjski dokumenti izpopolnjuje razstavo od življenjepisne strani.

Cenik za zelenjavo in sadje št. 11

veljaven od 9. marca 1942-XX

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino določa na podlagi svoje naredbe št. 17 z dne 9. maja 1941-XIX naslednje cene v prodaji pri proizvajalcu ter pri trgovcu na debelo in drobno. Cene, ki so najvišje, določajo v kategorični obliki mejo, za katero se morajo cene dejansko gibati pri kmetu oziroma pri trgovcih. Iz tega sledi, da je pač mogoče prodajati nižje, nikakor pa ne višje kakor po odrejeni ceni.

(Prvo navedene cene veljajo za kilogram blaga v trgovini na debelo, druge pa cene v trgovini na drobno.)

Česen 8.50, 9.50; rdeči korenček 3.65, 4.35; karfijola 3.85, 4.45; čebula 3.15, 3.75; solata (endivija, zobčasta in navadna) 3.75, 5.—; radič rdeči 1. vrste, goriški 7.20, 8.—; radič rdeč 2. vrste, vipavski 6.20, 7.—; zelena (glavice) 3.65, 4.05; špinača 4.90, 5.30; pomaranče I. skupine, 1. vrste (2. vrste) 6.05 (5.30), 7.05 (6.15); pomaranče II. skupine, 1. vrste (2. vrste) 5.20 (4.70), 6.10 (5.50); pomaranče III. skupine, 1. vrsta (2. vrsta) 4.80 (4.45), 5.70 (5.15); fige suhe v celofanu 9.90, 10.95; fige suhe v košaricah 9.10, 10.50; limone I. vrste (15 cm obsega) stot 327.—, komad 0.40; limone II. vrste (pod 15 cm) stot 277.—, komad 0.35; jabolka I. vrste 6.50, 7.40; jabolka II. vrste 5.85, 6.65; mandarine I. vrste 4.85, 5.65; mandarine II. vrste 4.45, 5.10; orehi Sorrento 12.—, 14.15; orehi navadni 8.40, 12.10; krompir domač (pri kmetu) 1, 1.30; krompir za seme »Bintje« 1.50; krompir za seme ostalih vrst 1.30.

Opombe:

1. Jabolka I. vrste so: Parmene, renetke, chalpagne, Grafensteiner, Morgenduft, Jonatan, Wagner, Star, Imperatore, Abbondanza, Sergente, Annurche.

2. Pri označbi cen je pristaviti tudi vrsto blaga po kakovosti. Trgovci na debelo morajo izročiti kupcem račun z označbo blaga, vrste in enotne cene ter morajo tudi kupci na zahtevo izdati tak račun.

3. Ta cenik mora biti izvešen v prodajnih prostorih na dobro vidnem mestu in velja — izvzemši domači krompir — le za uvoženo blago. Razume se brez tare.

4. Za domačo zelenjavo in sadje v Ljubljani v trgovini na drobno pa veljajo najvišje cene tedenskega mestnega tržnega cenika.

5. Okrajna načelstva lahko določijo še nižje cene od zgoraj navedenih, vsako zvišanje pa mora biti predhodno odobreno od Visokega komisarijata.

6. Kršitelji tega cenika se kaznujejo po uredbi št. 8, Sl. l. št. 8 od 28. januarja 1942-XX in ostalih zakonitih predpisih.

Ljubljana, dne 5. marca 1942-XX.

Visoki Komisar: Emilio Grazioli

Govedina naprodaj le ob sobotah in nedeljah

Ob ponedeljkih je z novo naredbo prepovedana prodaja govedine in teletine

Ljubljana, 11. marca

Včeraj smo objavili važno naredbo Visokega Komisarja o uvedbi enotnega obeda v gostinskih obratih. V vseh gostinskih obratih se uvaja enotni obed za večerjo ob sobotah ter za kosilo in večerjo ob nedeljah. Naredba je obenem razveljavila oziroma delno spremenila nekatere določbe prejšnjih zadevnih naredb.

Predvsem je razveljavljena za gostinske obrate veljavnost prepovedi oddajati ob sobotah, nedeljah in ponedeljek juhe s testeninami in rižem ali z drugimi racioniranimi živili za zakuho. Najvažnejša je pa sprememba, ki se tiče prav za prav ureditve potrošnje in prodaja mesa. Z naredbo št. 117, ki je bila izdana 15. decembra je bilo določeno, da se sme prodajati:

govedina ob sobotah, nedeljah in ponedeljkih, z novo ureditvijo se prodaja govedine, vključno teletine, omeji le na dva dneva in sicer na soboto in nedeljo. Ob ponedeljkih torej ni več dovoljeno prodajati govedino oziroma teletino.

Razširilo pa se je število dni za prodajo gnjati, prekajenega svinjskega mesa, tlačenke in klobas vobče, konjskega mesa in perutnine. Prej je bila dovoljena prodaja tega mesa le ob torkih, sredah in četrtkih. Sedaj se sme prodajati navedeno meso poleg v omenjenih dneh tudi vsak ponedeljek.

Ostale določbe so ostale nespremenjene. še v naprej je v veljavi, da se sme prodajati sveže svinjsko meso, ovčje in kozje meso le ob torkih in da je dovoljeno prodajati vse dni v tednu le drobovje, kunčje meso in dlakasta in pernata divjačina.

V zvezi s to spremembo pa se je spremenila tudi določba glede prodaje jedil, pripravljenih z mesom v restavracijah, gostilnah in krčmah; delno je novo določilo razširjeno. Doslej je veljalo, da ne smejo restavracije, gostilne in krčme ter drugi gostinski obrati oddajati jedil pripravljenih z mesom drugače ko v dnevih, ko je bilo dovoljeno prodajati posamezne vrste mesa splošno, torej tudi v mesarijah. Čl. 6 nove naredbe pa določa, da se dnevi, ko je dovoljeno v gostinskih obratih postreči z jedili, pripravljenimi z mesom, prilagodijo novo dovoljenim dnevom za prodajo mesa, vendar pa z nadaljnjo omejitvijo, da je prepovedana postrežba z mesom kakršne koli vrste in priredbe tudi pri večerjah ob sobotah ter pri kosilu in večerji ob nedeljah.

Najvažnejši sta torej naslednji spremembi:

za splošno prodajo mesa, da je dovoljena prodaja govedine in teletine le ob sobotah in nedeljah,

za postrežbo v gostilnah, da je dovoljeno postreči z jedili prirejenimi z govejskim oziroma telečjim mesom le ob sobotah opoldne. V soboto zvečer, nedeljo opoldne in zvečer pa je dovoljeno postreči le z enotnim obedom.

Iz Spodnje Štajerske

— Zborovanje obratnih zaupnikov v Mariboru. V četrtek je bilo sklicano v Mariboru zborovanje obratnih zaupnikov obrtniških in gostinskih obratov. Pooblaščenec državnega komisarja za utrditev nemštva v Mariboru Ritzel je v daljšem govoru naglašal, da so zaupniki čuvarji nemškega narodnega premoženja in zato morajo služiti v političnem pogledu drugim za zgled. Od njih se zahteva v vsakem pogledu popolna izpolnitev dolžnosti. Paziti morajo na pravilno občevanje tako z delavstvom kakor tudi s strankami. V gospodarskem pogledu morajo delati na dveh frontah. Na eni strani je fronta na mejah, kjer zastavlja vojska vse svoje sile za bodočnost nemškega naroda. Za to fronto mora biti pripravljeno vse kar potrebuje, kajti od nje je odvisna zmaga. Potem šele pride na vrsto fronta doma, ki je pa tudi ne smemo podcenjevati. Obratni zaupniki imajo torej odgovornosti polno dolžnost skrbeti, da se gospodarstvo na vseh poljih nemotno razvija. Važno je tudi paziti na to, da bo občevalen jezik v vseh obratih nemščina. Govornik je opozarjal na to, kako neresnične so pritožbe, češ, da obrati ne dobivajo pravočasno sirovin.

— 346 javnih zborovanj. V začetku marca je začel prirejati štajerski Heimatbund zborovanja po tovarnah. Zdaj pa pojdejo njegovi govorniki po vseh mestih in vaseh Spod. Štajerske, da pojasnijo prebivalstvu političen položaj. To nalogo je prevzelo 88 govornikov. Na delavskih zborovanjih jih je nastopilo doslej 25. V nedeljo je bilo 9 javnih zborovanj v okrožju Ljutomer, Maribor-okolica in Celje.

— Gostovanje Michelovega kvarteta v Celju. Snoči je gostoval v Celju najbolj znani alpski Michelov kvartet, ki po svoji umetniški vrednosti nič ne zaostaja za draždanskim in praškim. Koncert je bil v dvorani Nemškega doma.

— Mariborčan odlikovan za hrabrost. Mariborčan Josip Krapša, sin železničarja, je bil odlikovan za hrabrost na bojišču z železnim križcem II. stopnje.

— Državna gospodarska šola v Ptuju. V Ptuju je bila otvorjena dvorazredna državna gospodarska šola. To je strokovna šola, ki pripravlja učence neposredno za gospodarske poklice. Prvi razred se otvori s šolskim letom 1942/43. Otvorjen je bil pa že pripravljalni tečaj za sprejem v prvi razred. Nova šola ima svoje prostore v deški ljudski šoli.

— Nov grobovi. V Mariboru sta umrli preddelavčeva žena Kristina Potrušnik, stara 36 let in zasebnica Ana Habinc. V Celju so umrli zadnje dni Štefan Horvat, Marija Lešek, Josipina Hribernik in Margareta Kač. V Rimskih toplicah so pa umrli Janez Pečnik, Jakob Lenart, Marija Ošek, Andrej Deželak in Adolf Hochkraut.

— Rojstva in nova grobova v Št. Jurju. V Št. Jurju so imeli prejšnji teden štiri poroke in 2 nova grobova. Umrli sta Helena Oset, stara 79 in Marija Mastnak, stara 83 let.

— Tečaj nemščine v okrožju Maribor-okolica. Geslo »Uči se nemščine« je našlo velik odmev tudi v krajevni skupini Vitanje. Tam imajo zdaj 17 tečajev nemščine z 920 obiskovalci. Vsak teden imajo Vitanje dva kuharska tečaja, ki se ga udeležuje okrog 50 žen in deklet. Šolskim otrokom je bilo dosedaj razdeljenih 1044 brezplačnih obedov.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sreda, 11. marca: Sofronij, Krištof Milanski.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Noč maščevanja

Kino Sloga: Skrivnostno odkritje

Kino Union: Čar arene

Razstava mojstra Fr. Kralja in generacije najmlajših v galeriji Obersnel na Gosposvetski cesti

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva c. 1, Bahovec, Kongresni trg 12, Nada Komotar, Vič — Tržaška cesta.

Naše gledališče

DRAMA

Sreda, marca ob 17.30: Voda. Red A.

Četrtek, 12. marca ob 17.30: Človek, ki je videl smrt. Red B.

OPERA

Sreda, 11. marca ob 17.: Don Pasquale. Red Srela.

Četrtek, 12. marca ob 17.: Madame Butterfly. Red Četrtek.

SPORT

Še o tekmi Švica — Francija

V ponedeljek smo že na kratko zabeležili izid mednarodne tekme med Švico in Francijo, ki so jo igrali na stadionu v Marseillu. Tekma se je končala z zmago Švice 2:0 (2:0). Prisostvovalo ji je 30.000 gledalcev, sodil pa je španski sodnik Escartin.

Švicarsko moštvo, ki so ga tvorili Ballabio, Minelli, Lehmann, Springer, Vernati, Rickenbach, Bickel, Amado, Knecht, Valacek in Kappenburger, je tekmo odločilo v svojo korist že v prvem polčasu, ko je igralo z vetrom. Švicarji so prvi polčas znatno prevladovali, v drugem polčasu pa so prišli do veljave tudi Francozi, toda švicarski vratar jim je preprečil vse poskuse, navdušujoč gledalce s svojimi čudovitimi posredovanji.

Francozi so postavili v boj naslednje moštvo: Da Rui, Vandooren, Reppler, Bourbotte, Jordan, Schmitt, Aston, Simony, Korany, Dupuy, Arnaudau.

Prvi gol so Švicarji zabili v 14. minuti. Kappenberger je lepo poslužil Amadoja, ki je preigral branilce in neubranljivo poslal žogo v mrežo. Gostje so povišali rezultat že dve minuti pozneje. Žoga je bliskovito letela od napadalca do napadalca, dokler je Amado ni podal Kappenbergerju, ta pa jo je poslal zopet neubranljivo mimo vratarja Da Ruia.

»Vojna krožna dirka« za 50.000 lir nagrad

Kolesarski šport je v Italiji zelo razvit in priljubljen. O tem smo že večkrat poročali. Tudi letos bodo kljub vsem težavam, ki so združene z vojno, kolesarske dirke močan donesek k športni bilanci. Načrti za novo sezono pa so večinoma gotovi, saj je bila v nedeljo že otvoritvena dirka.

Največje zanimanje zbujajo tako imenovane klasične krožne dirke, med katere se je lani kakor znano, uvrstila tudi proga Gorizia—Ljubljana—Trieste—Gorizia. Letos pa so združili v zvezi s posebnimi nagradami v znesku 50.000 lir devet dirk v skupino z imenom »Vojna krožna dirka«. Prva dirka v okviru tega tekmovanja bo že v nedeljo na progi Milano—Sanremo.

Vse dirke se bodo seveda ocenjevale tudi samostojno. Poleg te pa bodo ocenjevani zmagovalci po posebnem sistemu točk za zmago v vseh devetih dirkah. Zmagovalec bo tisti, ki si bo v vseh devetih dirkah pridobil največ točk.

Nagrade so zelo vabljive. Med drugimi je določena za zmagovalca ne glede na svojstvo nagrada 7000 lir, za naslednjega 3000 lir in za tretjega 2000 lir. Za skupino poklicnih dirkačev, ki ne pripadajo nobeni tovarni, znaša prva nagrada 30000 lir, druga 2000, tretja 1500 itd. Za zmagovalce v posameznih dirkah so določene posebne nagrade po 500 lir.

Ključ

Proti koncu pustega, meglenega popoldne se je vračal Jurij z vsakodnevnega izprehoda po gozdnih stezicah proti gradu, ko je naenkrat zagledal mlado ciganko. Na istem kraju jo je bil srečal, že včeraj: s šopkom v ustih je stopala počasi mehkih korakov, da so se videli pod tenkim blagom vsi čari njenega zapeljivega telesa. Zagledal je sij njenih črnih oči, uprtih naravnost vanj in v njenih ustih dve vrsti belih zob, ko se mu je nasmehnila. Ves zbegan se je spomnil zvečer tega srečanja. Danes jo je zopet videl in vedel je, da ga pričakuje, da ga bo ogovorila: malone drhtel je od strahu, ko je stopal okorno in povešenih oči proti nji.

Ali hočete, da vam prorokujem z roke? — se je začul globok, napol pojoč, napol osoren glas.

Obstal je in zardel, ne da bi odgovoril.

Zasmejala se je, ga prijela zaupljivo za levo roko, mu pogledala naravnost v oči in začela:

— Sedemnajst let vam je...

— Ne, osemnajst, je zajecljal Jurij.

...Vaša rodbina je stroga in stara. Ne živite tako kakor mladeniči vaših let, vedno ste sami...

— Da, — je pritrdil Jurij, — odkar je odšel moj vzgojitelj, poznam samo svoje babice in njeno družabnico.

Nadaljevala je s podrobnostmi o njem. Bil je presenečen, ne da bi pomislil na to, da ga marsikdo v okolici pozna. Poslušanje njenega glasu je vsega prevzelo. Še bolj ga je pa prevzelo, ko je začutil, kako se je njena drobna in nežna roška dotaknila njegove roke. Ni si upal dvigniti oči k njenemu obrazu, k njenim nedrijem, kjer sta se izpod životka deloma videla dva zapeljiva hribčka.

— Vaše življenje bo srečno, — je nadaljevala... Mnogo ljubezni... da, vroče boste ljubljeni. To je naravno, saj ste zelo lepi.

Čutil je pogled, ki ga je bila uprla v njegov obraz in kri mu je pritisnila v glavo. Ciganka je pa nadaljevala:

— Zelo ste lepi. Všeč so mi vaši svetli lasje, vaša polt in vaše modre oči. Celo prelepi ste za mladeniča, zaradi vas bo mnogo žensk nesrečnih.

Zbral je ves svoj pogum in jo pogledal, toda ustrašil se je lastnega poguma in zašepetal ves zbegan:

— Vi, vi ste lepi...

Znova se je zasmejala in izpustila njegovo roko.

Ali naj bi plačal? Pokazal je to s kretnjo.

— Ne, ne, denar pa kar obdržite, — je dejala. — To mi je bilo v veliko veselje in zadovoljstvo; rada prorokujem z roke ljudem, ki so mi všeč.

— Ali niste iz komedijantskega voza, stoječega na križišču? Ali ne stanujete v njem z dvema moškima in neko starko? — je vprašal Jurij, ki je otroška radovednost še podvojila ob pogledu na to očarljivo, dražestno bitje njegovo zbeganost.

— Da, sem. Tista dva moška — za hip je oklevala —, eden je moj brat, drugi pa — moj sorodnik. Starka je pa moja teta.

— Gotovo je zanimivo tako potovati po svetu, — je menil Jurij. — Meni je pa dovoljeno samo takole izprehajati se po gozdu. Rediteljа sta mi umrla in živel sem vedno v gradu, ker pravijo, da sem rahlega zdravja in da mi je potreben svež zrak. Moja babica je gluha, dolgočasim se strašno in tako čitam. Čitam rad pesnike...

Ni izgovoril svoje misli do konca, začuden sam, da tej ženski vse zaupa. Ciganka ga je znova prijela za roko in mu dejala resno:

— V ljubezni boste zelo srečni.

Stopala sta skupaj po stezici in tako sta prispela do zidu v parku, do visokega zidu okrog gradu, posutega na vrhu z razbitim steklom. V zidu so bila težka, iz trdega lesa narejena in z železom obita vratca.

— Domov moram, — je dejal Jurij. — Babica me pričakuje. Vsega se boji. Saj mi je šele letos dovolila vzeti ključ od teh vratc, da bi se mogel vračati skozi park.

— Vaš park je gotovo zelo lep, — je dejala ciganka, — rada bi si ga ogledala.

— Oh, tu na tej strani nikoli nikogar ni. Ali hočete?

Ni izgovoril do konca... Kaj se mu je zmešalo? Saj je malo manjkalo, da je ni povabil, naj vstopi.

— Nocoj ne, — je dejala mirno. — Pač pa pridem jutri ob isti uri, da mi pokažete svoj park. To bo plačilo za moje prorokovanje z roke.

Nežno mu je gledala v oči še enkrat je zardel in čutil je, da se mu vrti v glavi. Izza pasu je potegnila rdečo rožo, si jo nastavila na usta, potem jo je pa položila na njegova usta in odšla. Drhteč po vsem telesu je moral zbrati vse sile, da je zasukal velik ključ v ključavnici in odprl vratca. Vdihavajoč vonj rdeče rože je zbežal skozi park proti gradu.

Vso prečuto noč je zatrjeval sam pri sebi, da ostane zvečer v gradu, pa je vendar odšel iz njega, ker ni mogel premagati hrepenenja po novem sestanku s ciganko. Zdela se je mu je še lepša. Ves je žarel, ko jo je povabil v zapuščeni park, vodil jo je po grmovju ter ji razkazoval od daleč travnike, skupine dreves, vodometa in grad. Kar sta zagledala vrtnarja in zbežala sta pred njim. Drugi dan sta se znova sestala v gozdu in med njunimi ustnami ni bilo več rož — posredovalk.

Zvečer je odšel skrivaj iz svoje sobe v gradu, kjer je že vse spalo in znova je odprl ciganki vratca v park. Tam je stal paviljonček, ki vanj nihče ni več zahajal, ki pa je bil vendar opremljen z najnujnejšim pohištvom. V njem sta ostala celo uro. Potem je pa spremil Jurij svojo prijateljico do vratc. Bil je ves srečen — Ljubim te, ljubim te... Na svidenje jutri, — je ponovil stokrat, preden je odšel. Ciganka se je nasmehnila, ga pobožala nežno po laseh in izginila v gozdu. Jurij je zopet zaklenil vratca.

Potem sta se sestala vsako popoldne ali vsak večer. Mlada ciganka mu o sebi ni povedala mnogo, samo to je zvedel od nje, da ji je ime Sarah. Zanimala se je pa za njegovo življenje in vedeti je hotela vse podrobnosti o njem. V njenem naročju, privijajoč se k nji na starem divanu, je prav po otroško neprestano blebetal. Da, njegova babica je zelo bogata in zelo stroga. Vedno se vsega boji. Nitj svoji služinčadi ne zaupa in noče, da bi spala v gradu. Služinčad stanuje v gospodarskem poslopju na drugi strani dvorišča. On, Jurij, spi v prvem nadstropju: to je soba z odprtimi oknicami na desni strani pročelja. Stanovanje njegove babice je na levi strani. V pritličju je na desni strani jedilnica s kredencami za srebro, na levi pa salon...

Vse to ji je pravil med zagotavljanjem, da jo ljubi, vmes ji je pa še prebiral nerodne stihe, ki jih je pisal zanjo in ki jih je poslušala, ne da bi jih prav razumela, kaj hoče povedati z njimi; vendar se je pa čutila počaščeno.

Ta čas se je pa zgodilo tako, da sam ni prav vedel, ali je bila ona tista, ki ga je prosila za to ali je pa kar sam ponudil to — skratka, izročil ji je ključ od vratc v zidu. Če bi ne mogel priti ob določeni uri, bi ji tako ne bilo več treba čakati zunaj v temi, kjer bi se lahko še prehladila, temveč bi prišla kar naravnost v paviljon in ga počakala tam.

Ta skrivna ljubezen je trajala dva tedna. Na vsakem sestanku je bil Jurij zaupljivejši, strastnejši, vedno znova ji je zatrjeval, kako jo ljubi in bil je vse iz sebe, videč svojo ljubico zamišljeno, manj veselo kakor v začetku.

— Kaj ti pa je? Kaj me ne ljubiš več? — jo je vpraševal ves v skrbeh. Ciganka mu pa na taka vprašanja ni odgovarjala, samo gledala ga je in nežno božala njegove lase.

Nekega večera, ko je bila še strastnejša in še bolj molčeča kakor navadno, v tre-

Tudi dober nasvet je zlata vreden

pravijo meščanski obdelovalci zemlje in pozdravljajo zamisel strokovne posvetovalnice

Ljubljana, 11. marca.

Prav dandanes je na raznih področjih veliko »povpraševanje« po idejah, da se izrazimo poslovno. Dandanes pa tudi mnoge zamisli uresničujejo prej. Da je treba tudi pri nas organizatornega in praktičnega dela na številnih področjih, zlasti na gospodarskih, in da smo vprav dolžni vsi po svojih močeh pospeševati kmetijsko produkcijo, ne bomo dokazovali še ob tej priliki. Velika večina naših čitateljev je že od začetka pravilno razumela naše prizadevanje, da bi bilo čim več in vzorno obdelane zemlje tudi v mestu. Upravičeno se lahko pohvalimo, da je naš list začel prvi živahno propagando za obdelovanje zemlje v mestih in da je sprožil več zamisli, ki so jih vsaj delno upoštevali. V zadnjih letih posvečajo vsi listi, ne le strokovni, obdelovanju zemlje večjo ali manjšo pozornost in vsi skoraj redno objavljajo navodila za razna vrtna dela. Naš list ni izjema, kakor to tudi ni slovenska posebnost, inozemski listi in revije opravljajo to koristno službo, ne da bi se kdo spotikal ob tem.

Naš list objavlja tudi navodila za obdelovanje zelenjadarskih vrtov. Doslej nam ni mogel očitati nihče, da smo pri tem zagrešili kakšne posebne grehe; poročali smo namreč, kaj svetujejo strokovnjaki. Tako smo n. pr. pisali, kaj priporoča Sadjar in vrtnar, odnosno ta ali oni strokovnjak, ki sodeluje pri tem izvrstnem strokovnem listu. Strogo strokovnih navodil nismo nikdar sestavljali sami v uredništvu, če smo jih pa nudili čitateljem, smo navajali vselej vire. S polno pravico smo pa predlagali sami razne organizatorne ukrepe v zvezi z obdelovanjem zemlje, ne da bi se nam bilo treba sklicevati na kakšne posebne strokovnjake. Teh člankov nam ni nihče »navdihoval«. Ko so nedavno izšli v vseh ljubljanskih dnevnikih članki enake vsebine o tem, kaj bi naj letos zelenjadarji pridelovali, je završalo med strokovnjaki in urednik »Sadjarja in vrtnarja«, je zahteval v posebnem članku, naj bi se pisci, ki pišejo strokovne nasvete, podpisovali pod svojimi članki, a g. urednik SV pisca prav dobro pozna. Nedavno je pa naš list priporočal ustanovitev strokovne posvetovalnice za obdelovalce zemlje v mestu. Članek je večina čitateljev sprejela z razumevanjem. Posvetil mu je posebno pozornost tudi tajnik »Sadjarskega in vrtnarskega društva«. Žal, pa piše z neko nevoljo o našem predlogu, čeprav je bil naš namen najboljši. Tudi on zahteva, naj bi se pisci podpisovali, očitno tudi pod takšnimi članki, čeprav ne gre za strokovna navodila.

Malo preveč je zahtevati, naj bi v časopisju sodelovali sami strokovnjaki, n. pr. strokovnjaki za propagandne zadeve, geografi, meteorologi, zgodovinarji, ekonomisti, filozofi in končno še diplomirani zelenjadarji. Zato je tudi neupravičena zahteva, naj pišejo o raznih zamislih strokovnjaki, saj strokovnjakov, ki bi izdelovali ideje, pa tudi če gre le za obdelovanje zemlje v Ljubljani, vendar še ni. Ob tej priliki pa moramo zopet povedati, kar smo že tolikokrat: Običaj je, ki ga novinarji ne morejo spremeniti (za to pa tudi ni nobene potrebe), da se člani uredništev dnevnikov ne podpisujejo pod svojimi prispevki. Uredniška družina dela kolektivno in ima skupnega zastopnika pred javnostjo in oblastmi v odgovornem, odnosno glavnem uredniku. Žaljivo je in najmanj zlobno, če kdo po tem takem še podtika novinarjem neodgovornost pri njihovem delu ter zasramuje njihovo delo samo zaradi tega, ker je po njihovem mnenju anonimno.

V prvem članku o strokovni posvetovalnici za obdelovalce zemlje smo pohvalno omenili delo Sadjarskega in vrtnarskega društva, ker opravlja delno nalogo, ki bi jo naj prevzela strokovna posvetovalnica. Prav je, da gospod tajnik še posebej naglaša, češ, naše društvo daje brezplačno nasvete članom in nečlanom. Res, vse priznanje društvu! Toda, ali smemo od njega zahtevati še več? Delo tako obširnega delokroga kakoršno bi naj prevzela predlagana posvetovalnica? Ali naj pričakujemo, naj v pisarni društva neprestano sedi strokovnjak in deli nasvete? Pisarniško osebje ima tudi drugega dela dovolj. Če nismo omenili referenta za vrtnarstvo, nikakor nismo nameravali omalovaževati njegovega dela; prosimo, naj nam tega gospod tajnik ne podtika javno! Pravi, da se referentovo delo ne vidi tako javno, kakor naši članki v časopisju; ne bodimo zlobni! Rečemo naj le, da bi marsikatero delo ne bilo »vidno«, če bi ga ne ocenjevali novinarji in strokovnjaki bi bili prisiljeni, da si pojejo hvalnice sami. Povedati je pa treba tudi, da sadjarski strokovnjak vendar ne more zahtevati, naj novinar konferira z referentom za vrtnarstvo o organiziranem delu.

Da je posvetovalnica za obdelovalce zemlje v Ljubljani potrebna, priznava sam gospod tajnik SVD, saj pravi, da vrtnarski referent ne more delati sam čudežev in da daje nasvete Sadjarsko in vrtnarsko društvo. Razen tega pa tudi predlog ing. Jegliča, naj bi mestna občina omogočila ljubljanski podružnici ustanovitev vzornega zelenjadnega vrta, »ki bi bil za ljubljanske interesente najboljša posvetovalnica« (A. Skulj) potrjuje naše mnenje, da meščanski obdelovalci zemlje potrebujejo mnogo šole. G. tajnik omenja tudi, da je »Sadjar in vrtnar« že pred leti priporočil tudi organizirane naselbine družinskih vrtov v Ljubljani, pa da pri nas včasih najbolj pametni predlogi nalete na gluha ušesa. Da bi pa pametni predlogi ne naleteli vedno na gluha ušesa, bi jih ne smeli pobijati s takšno vehemenco, pikrostjo ter omalovaževanjem, kakršne usode je bil deležen naš predlog po večini pozdravili, ker se dobro zavedajo, da je dobra zamisel kakor dober nasvet zlata vredna. G. tajnik nas kliče na plan. Ali nismo že dovolj na planem — novinarji, ki skušamo zagovarjati in popularizirati, kar je tega vredno —, ali ne sprejemamo za to svoje delo že dovolj udarcev? Kaj naj še storimo? Tudi mi ne moremo delati čudežev, čeprav bi se podpisovali pod sleherno besedico, ki jo napišemo.

DNEVNE VESTI

— **Obroki maščob, ki pripadejo proizvajalcem.** V zvezi z izdajo novih maščobnih nakaznic za tromesečje april-junij v Italiji so pristojni činitelji v Romi izdali glede količin, ki pripadejo proizvajalcem naslednje pojasnilo: Tistim, ki pridelajo letno toliko olja, da jim ostane najvišja količina priznana z zakonom za domače potrebe, bodo odtegnjeni vsi odrezki za maščobe. Prašičjerejci, ki razpolagajo za imenovano tromesečje z najmanj 900 grami masti na osebo domačega gospodinjstva, ne dobijo odrezkov za mast in maslo. Isto velja za proizvajalce masla, ki imajo nad 900 gramov na osebo masla na razpolago. Proizvajalcem olja in masla ali olja in masti ali vseh treh maščob, ki razpolagajo skupno s količino maščob enako 2500 gramov, bodo odvzeti odrezki za vse maščobe. Proizvajalci masti in masla z razpoložljivo količino nad 900 gramov masla in vsaj 900 gramov masti na osebo, izgube tudi odrezke za vse maščobe. Tistim, ki pridelajo le delne količine ali pa krijejo s svojim pridelkom le eno vrsto maščob, bodo odvzeti vsi zadevni odrezki.

— **Odobritev načrta za izkoriščanje vode v bazenu Aveto-Trebbia.** Iz Genove poročajo, da je bil te dni odobren načrt za izkoriščanje vode v bazenu Aveto-Trebbia z zgraditvijo velikega jezera v Cabannu. Za izvedbo pomembnega načrta so ustanovili poseben konzorcij, katerega članice so vse občine v pokrajini Genove in Piacenze. Za Genoveško pokrajino predvideva načrt predvsem gradnjo vodovodov, dovodov vode za zalivanje in za proizvajanje električne sile. V Piancenzi pa bodo regulirali vodne struge tako, da bo zagotovljeno v poletnem času zadostno namakanje. Načrt računa pri izvedbi z najmanj 34 milijoni kub. m. vode. V zvezi z zgradnjo bodo morali prestaviti nekatere ceste, izkopati prostor za jezero v Cabannu in zgraditi 60 m visok jez na področju občine Aveto. Z njim bo ustvarjen vodohram s kapaciteto 100 milijonov kub. metrov vode in možnost za proizvodnjo električne energije 200 milijonov kilovatnih ur.

— **Nekaj ur po prijavi poroke je umrl.** Francesco Bertolini iz Campalbina je šel s svojo nevesto Andreino Manero na občinski urad, da bi prijavil svojo namero poročiti se. Takoj po odhodu z občinskega urada pa so ga napadli močni želodčni krči, da se je moral zateči v lokal nekega brivca. Tam je čakal nekaj ur, da bi bolečine prenehale, toda zaman. Prenesli so ga zato na dom neveste, kjer je kmalu nato izdihnil. Trupl oso prepeljali v mrtvašnico, kjer bodo skušali ugotoviti vzrok smrti. Domnevajo, da je Bertolini po pomoti popil kakšno pijačo, ki je vsebovala strup.

— **Dolžnost prijave vseh mlatilnih strojev.** Minister za kmetijstvo in gozdove je s posebno uredbo, ki je v zvezi s posebnim načrtom zakona, ki bo urejeval mlatenje žit, predpisal, da morajo vsi lastniki mlatilnih strojev izpolniti posebne prijave. Prijave je bilo treba vložiti pri Pokrajinskih kmečkih konzorcijih z natančnimi podatki o svojstvih strojev. Rok je potekel 10. marca.

— **Novi evangeljski župnik v Beogradu.** V nedeljo je prevzel v Beogradu dušnopastirske posle novi evangeljski župnik nemške evangeljske občine dr. Bernhard Dornikoel. Uvedel ga je vodja cerkvenega urada nemške evangeljske cerkve škof dr. Theoder Eckel iz Berlina, ki je prispel v ta namen iz Berlina.

— **Industrija konzerv na Hrvatskem.** Pomanjkanje sirovin na Hrvatskem je pripravilo razne tovarne do tega, da so preusmerile svojo proizvodnjo na izdelovanje sadnih in sočivnih konzerv. Tovarna bombonov in čokolade »Union« v Zagrebu izdeluje zdaj konzerve, zlasti iz marmelade, kuten, jabolk, češpelj, marelic in fig. V kratkem bo začela izdelovati tudi sočivne konzerve. Pripravlja se tudi izdelovanje plemenite soje. V ta namen potrebni stroji so že naročeni. Povprečna letna kapaciteta bo znašala 140 vagonov soje. Tovarna »Union« je bila v židovskih rokah, zdaj je pa prešla v državne roke. Tudi tovarna čevljev Bat'a v Borovem začne izdelovati sočivne in sadne konzerve v novih tovarniških poslopjih, ki bodo v ta namen v kratkem zgrajena.

— **Cena sladkorne pese na Hrvatskem.** Prevzemna cena sladkorne pese v kampanji 1942-43 je bila določena na Hrvatskem na 82 kun za 100 kg neto nakladalna postaja. Predujem znaša 2000 kun na katastralni oral in 7 kg sladkorja v naturi, toda največ 70 kg sladkorja. Dovoz sladkorne pese do železnice se računa posebej.

— **Stenografski in posebni strojepisni tečaji** pričnó v četrtek 12. marca. Informacije in prospekte daje: **Trgovsko učilišče »Cristofov učni zavod«. Ljubljana, Domobranska 15.** (Telefon 43-82.)

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA • TELEFON 22-41

Slavna Sem Benellijeva pesnitev na filmskem platnu!

Noč maščevanja

Amedeo Nazzari — Clara Calamai — Osvaldo Valenti itd.

KINO UNION • TELEFON 22-21

Film velikih atrakcij!

Film iz življenja cirkuških artistov

Car arene

Juan de Landa, Germana Paolieri, M. Mercader

KINO SLOGA • TELEFON 27-30

Doživljaji časnikarja v ječi v muzeju zločincev

Skrivnostno odkritje

Po romanu Edgarja Poe, v glavni vlogi Paul Wegener

Film napetejši od »Frankensteina«

Iz Ljubljane

Zadnji dnevi za osebne izkaznice

Ljubljana, 11. marca

Včerajšnji torek je bil prav za prav zadnji dan, ko bi bili morali vsi moški od 15. do 50. leta že imeti svoje osebne izkaznice s fotografijo. Ker pa nekateri niso mogli priti po izkaznice, zato bodo vse poslovalnice oddajale izkaznice še današnjo sredo in jutrišnji četrtek 11. in 12. t. m.

Prebivalci Stožic in okolice, ki so oddali prošnje za izkaznice v ljudski šoli za Bežigradom in sedaj ne morejo v tamkajšnjo poslovalnico, dobe svoje izkaznice **na mitnici na sedanji Bleiweisovi (prejšnji Tyrševi) cesti,** kamor naj gotovo pridejo ponje.

Iz stare cukrarne se je pa poslovalnica preselila za ta dva dneva v mestni vojaški urad na Ambroževem trgu št. 7, I. nadstropje, soba št. 6, kjer sedaj vsi upravičenci dobe svoje izkaznice za ta okoliš.

Spet opozarjamo, da **vsakdo sam mora priti** po svojo izkaznico, ker se mora sam podpisati na izkaznico in na dva kartotečna listka vpričo uradnika. Seboj naj pa vsakdo prinese tudi kako zanesljivo listino, ki z njo lahko dokaže, da je upravičen prevzeti izkaznico.

Kdor pa tudi ta dva dneva še ne bi mogel dobiti svoje izkaznice, jo bo **prihodnji teden dobil v osrednjem uradu za osebne izkaznice v I. nadstropju desne hiše mestnega magistrata,** torej nad trgovino mestne elektrarne. Vsak zamudnik, ki bo šele prihodnji teden prišel po svojo izkaznico, bo pa **z zanesljivimi dokazi moral opravičiti svojo zamudo.**

•

—Ij Izredno toplo vreme včeraj. Doslej je bila v tem letu včeraj v Ljubljani najvišja temperatura. Solnce in jug sta vzajemno grela, kar nas je še tem bolj veselilo, ker smo se vsaj nekoliko tolažili, da bo lepo vreme trajalo še 40 dni, menda do 20. aprila. Blagor mu kdor verjame. V resnici se je vreme sprevrglo že čez noč. Jug je ponehal pihati in davi je zmrzovalo. Minimalna temperatura je znašala davi sredi mesta —0.5°, med tem ko je bila včerajšnja najvišja že 8.2°. Danes se najbrž ne bo več tako zelo ogrelo, čeprav kaže, da se bomo popoldne lahko veselili solnca, ker so začeli prevladovati hladnejši zračni tokovi od vzhoda. To sklepamo tudi po tem, ker narašča zračni tlak. Včeraj bi skoraj pobralo ves sneg in marsikje se je že pokazala zemlja, kljub temu pa najbrž ljudje ne bodo mogli tako kmalu delati na vrtovih.

—Ij Bolničarjem (-kam) Rdečega križa. Vsi bolničarji (-ke) Rdečega križa v Ljubljani, ki imajo bolničarske knjižice, se naj javijo do 25. t. m. v pisarni I. R. K., avt. nomna sekcija, Gosposvetska cesta 2-II, da vrnejo bolničarske knjižice ali da jih izredni komisar potrdi. Legitimiranje z nepotrjeno bolničarsko knjižico je nedopustno.

Inseriraj v „Slov. Narodu“

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 12. MARCA 1942-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Pesmi in melodije, v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Trio Emona. 12.40: Koncert pianistke Eveline Pierro. 13.: Napoved časa in poročila v italijanščini. 13.15: Komunike Glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Koncert pod vodstvom Piccinellia. 14.: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncertni prenos iz Nemčije. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Ljubljanski radijski orkester pod vodstvom D. M. Šijanca: slovenska glasba. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Koncert harmonikarja Avgusta Stanka. 20.: Napoved časa in poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.35: Prenos iz gledališča La Fenice iz Venezie: Četrto in peto dejanje opere Andrea Chenier, v odmoru predavanje v slovenščini. 21.50: Vesti v slovenščini. 22.: Orkester Cetra pod vodstvom Barzizze. 22.45: Poročila v italijanščini.

PETEK, 13. MARCA 1942-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Slovenska glasba, v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Golob-Adamičev duo na harmoniko. 12.40: Klarinetni trio. 13.: Napoved časa in poročila v italijanščini. 13.15 Komunike Glavnega Stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Operna glasba pod vodstvom Petralia. 14.: Poročila v italijanščini. 14.15: Orkester Cetra pod vodstvom Barzizze. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.10: Prenos iz Kr. opernega gledališča: prvo in drugo dejanje opere »Aida«, v odmoru predavanje v slovenščini. 19.: Tečaj italijanščine, poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Koncert saksofonista Miloša Ziherla. 20.: Napoved časa in poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.50: Koncert komornega dua Trost-Slais. 21.35: Ljubljanski radijski orkester pod vodstvom D. M. Šijanca: operetna glasba. 22.: Orkester pod vodstvom Angelinia. 22.45: Poročila v italijanščini.

10 let gospodarskega dela

za našega malega človeka — Kaj vse je naredila Splošna gospodarska zadruga železničarjev v svojem prvem desetletju

Ljubljana, 11. marca.

Za drobno gospodarsko organizatorno delo pri nas ni bilo nikdar mnogo razumevanja. Ni pa bilo tudi sposobnih delavcev, ki bi bili pripravljeni delati za splošne koristi, ne da bi pri tem računali, koliko jim bo »neslo«. Mali človek je bil prepuščen sam sebi. Če si ni znal pomagati sam, je moral trpeti. Lahko bi govorili o številnih akcijah med revnejšimi plastmi prebivalstva, da bi si ljudje izboljšali gmotni položaj. Pogosto so ta prizadevanja rodila tudi lepe sadove, n. pr. stavbne akcije v letih po svetovni vojni. Seveda je pa bilo tudi precej neuspehov. Gospodarsko delo Splošne gospodarske zadruge železničarjev, zdaj že precej popularne pod imenom »Žegoza« (kratica), zasluži posebno zanimanje že zaradi tega, ker doslej pri nas ni bilo še nič podobnega. Žegoza se je razvila iz zelo skromnih začetkov, zdaj je pa že vsega upoštevanja vreden gospodarski činitelj. Njeno dela ima tem večji pomen, ker je namenjeno predvsem malemu človeku.

Žegozo so ustanovili železničarji, kar nam pove že njeno ime. Naši železničarji so imeli vedno velik smisel za vzajemno organizacijsko delo. Njihove gospodarske in stanovske ustanove so si pridobile lep ugled. Tudi Žegoza si je utrdila sloves v prvem desetletju dela, in ustvarila si je dobro podlago, da bo nedvomno lahko delovala še mnogo bolj uspešno v prihodnje.

V začetku delo te zadruge ni budilo posebne pozornosti. Delovanje je bilo omejeno bolj na propagando. Prirejali so predavanja o perutninarstvu, in sicer v gospodinjski šoli nabavljalne zadruge železničarjev. Zadruga je tudi propagirala nabiranje zdravilnih zelišč in v ta namen je izdala poučno brošuro. V večjem obsegu z mnogo pomembnejšim programom je zadruga začela delovati šele l. 1936, zato so njeni dosedanji uspehi še tem bolj občudovanja vredni. Začela je delo v prospeh malega gospodarstva podprta z gmotno in moralno podporo Nabavljalne in kreditne zadruge železničarjev. Po uveljavitvi novega zadružnega zakona je Žegoza pritegnila rejce malih živali, predvsem železničarje, pa tudi pripadnike drugih poklicev.

Žegoza je začela praktično pospeševati umno rejo malih živali s tem, da je rejcem preskrbovala dobre plemenske živali. Zadruga je prvo leto nakupila 20 kokošjih družin in jih razdelila med svoje članstvo. Drugo leto je nudila rejcem valilnik za 400 jajc in nekaj umetnih kokel za vzrejo umetno izvaljenih piščancev. Že prvo leto umetnega valjenja je oddala nad 200 piščancev med rejce in drugo leto nad 600. Redili so štajerke in rodajlendke.

Zadruga pa ni pospeševala le kokošjereje. Preskrbovala je rejcem tudi plemenske race, pure in gosi. Prav tako je pa živahno pospeševala rejo kuncev, ki je bila prejšnje čase pri nas slabo razširjena in ki je posebno koristna, ker daje dragoceno volno. S pomočjo Žegoze je bilo ustanovljeno malo rejsko središče za rejo angorcev. Iz njega so dobili v prvih štirih letih 300 odličnih živali, ki jih je zadruga razdelila med rejce pod pogojem, da jih vrnejo iz prireje. Zadruga je preskrbela rejcem tudi okrog 60 koz.

Samo pospeševanje reje angorcev bi pa ne imelo tako velikega pomena, če bi Žegoza tudi ne preskrbela za vnovčevanje volne. V začetku so pošiljali volno v inozemstvo, a rejci niso bili zadovoljni s prodajo. L. 1937 so pa soglasno sklenili na izrednem občnem zboru povišanje zadružnega jamstva na desetkratno višino in uprava je bila pooblaščena, da se sme zadolžiti do 100.000 din za nakup strojev. Dobro so opremili delavnico in začeli sami predelovati volno angorcev. Zadružna delavnica je začela obratovati l. 1938. Ustanovitev predilnice za izdelovanje preje iz volne angorcev, pomeni začetek pomembnega gospodarskega dela in v resnici mejnik v pospeševanju reje malih živali pri nas. To je začetek izpopolnjevanja tako zvanega malega gospodarstva pri nas, začetek umnega izkoriščanja surovin, ki jih daje prireja malih živali.

Začetek pa nikakor ni bil lahek. Upoštevati je treba, da so bile investicije precej visoke. Zadružna predilnica je morala računati tudi s konkurenco in potrebovala bi precej obratnega kapitala. Tedaj pa tudi ni bilo tako lahko razpečevati te domače volne. Domače blago ni uživalo ugleda, zato ga pa tudi trgovci niso radi razpečavali. Naše dame so vihale nosove nad domačimi izdelki, pač zato, ker niso bili opremljeni s tujimi, imenitno zvenečimi imeni in nalepki. Domača volna je pa dobila svojo pravo ceno in veljavo, ko so jo začeli uporabljati posamezni člani zadruge pri strojnem pletenju za posamezne lepe izdelke. Volne ni bilo treba več ponujati na tržišču brez upanja na prodajo. Zadnja leta je pa seveda čedalje večje povpraševanje po volni in zdaj bi se domače volnene preje več ne branile tudi tiste naše dame, ki jim ni bilo nikdar domač izdelek dovolj fin.

Zdaj ima zadruga tudi svojo odlično tkalko. Državni osrednji zavod za ženski domači obrt je poskrbel, da imajo dovolj odjemalcev za svoje izvrstne izdelke, pletenine in tkanine. Rejcem tudi ni treba več prodajati volne izpod cene. Žegoza kupuje surovo angorsko volno v neomejeni količini in rejcem se ni treba bati, da bi je ne mogli vnovčiti po primernih cenah. Pred vojno je surova vojna dosegla ceno 500 din kg, med tem ko je bila prejšnje čase po 180 din. Zdaj je volna že po 600 L. Razume se, da se je sorazmerno podražila tudi angorska volna.

Čeprav Žegoza posveča posebno pozornost pospeševanju reje angorcev, vendar s tem ni rečeno, da ne pospešuje tudi reje drugih pasem kuncev. Zato si prizadeva, da bi bile čim prej koristno izkoriščene vse surovine, ki jih daje prireja raznih pasem kuncev. Temu vprašanju se zdaj ne posveča še nihče drugi dovolj resno in prav tako se oglašajo skeptiki, kakor so se, ko je Žegoza začela predelovati volno angorcev. Zdaj zadruga ustanavlja zadružno delavnico za strojenje kunčjih kož v usnje, odnosno v krzno. To bo nedvomno zanimalo tudi širšo javnost in ne le rejce, zato se bomo o novi delavnici pomenili še posebej. Že sama ustanovitev teh dveh delavnic bi dovolj upravičila obstoj Žegoze. Dolgo bi pa še lahko pripovedovali, kaj vse je Žegoza storila za pospeševanje reje malih živali pri nas. Izrednega pomena je njeno delovanje že zaradi tega, ker preskrbuje rejcem živalska krmila. To se je izkazalo zlasti v tej zimi. Žal pa niso mogli nakupiti dovolj krme v primeri s povpraševanjem po nji. Letos bodo nakupili več krme in lanske izkušnje jim bodo dobro služile.

Program Žegoze je obširen in ne dvomimo, da ga bo uresničila. Gospodarska organizacija, ki se je razvila iz tako skromnih razmer, se bo nedvomno še izpopolnjevala in se lotila še vseh drugih nalog, ki jih ima v načrtu, širokopotezno. Tako ima n. pr. še vedno v programu nabiranje zdravilnih zelišč. Dalje nameravajo organizirati delo v družinskih vrtovih, zbirati uporabne kuhinjske odpadke za živalsko krmo, zalagati brošure, za pospeševanje raznih panog malega gospodarstva, mislijo pa celo na izdelavo poučnega filma. Iz programa Žegoze lahko sprevidimo, da ta zadruga lahko postane — kar pravilno ugotavljajo v 3. letošnji številki »Malega gospodarja«, za male gospodarje, kar sta Kmetijska družba in Gospodarska zveza za naše kmete. To jo upravičuje že njeno dosedanje delo.

Izpred sodišča

Mleko v središču mesta dražje kakor na periferiji

V ponedeljek se je morala zagovarjati pred sodiščem lastnica neke mlekarne v središču mesta M. H. Ovadba in za njo obtožnica sta jo dolžili, da je prodajala mleko v novembru, decembru in januarju pri pol litru za 5 centesimov draže, kakor je bilo dovoljeno. Obtoženka se je zagovarjala, da je tedaj dobivala mleka zelo malo, le 10 litrov, in da je imela pri tej količini premalo zaslužka, da bi mogla plačati tudi voznika, ki je zahteval dve liri. Trdila je, da je vprašala stranke, ali so voljne poravnati ta izdatek same tako, da plačajo po 5 centesimov za pol litra mleka več, ali pa bo mleko odpovedala.

Toda zaslišane priče, ki so tiste dni prejemale mleko v njeni mlekarni, tega njenega zagovora niso potrdile. Nihče ni vedel, da bi bila obtoženka navedla kakšen razlog za podražitev mleka. Šele kasneje, ko jo je nekdo vprašal, zakaj je v središču mesta mleko dražje kakor na primer za Bežigradom, kjer so plačevali ceno, ki je bila določena z maksimalnim cenikom, mu je razložila, da mora plačati tudi prevoznika. Priče so potrdile, da poviška niso prostovoljno plačale.

Obtoženka je bila zaradi prestopka po čl. 7. že enkrat obsojena in je tedaj odsedela 7 dni zapora in plačala 100 lir kazni. Nova kazen je bila zato vzlic majhnemu prestopku stopnjevana in je bila M. H. obsojena na 10 dni zapora in 200 lir globe ter na plačilo povprečnine 200 lir. Obtoženka pa se s sodbo ni zadovoljila in je prijavila priziv.

Zadnji je bil na vrsti trgovec iz Hotedršice I. P. Prodajal je cikorijo po 4 lire namesto po 3.70, kakor je določal maksimalni cenik. Glede na neoporečnost je bil obtoženec obsojen na 7 dni zapora, 200 lir kazni in 100 lir povprečnine. Kazen je takoj sprejel in prosil le, da se mu dovoli nastop kazni pri okrajnem sodišču, ki mu je bliže kakor ljubljansko.

MALI OGLASI

Inserirajte v „Slov. Narodu“

PUŠČATI KRI si ni treba dati bolniku, če pije redno medico in polaga zvečer na meča mrzli ovitek. — Pristno Ambroževo medico dobite le v — Medarni — Ljubljana, Židovska ulica 6.

nutku, ko se je hotel posloviti od nje, mu je naenkrat dejala s praga odprtih vrat:

— Evo, vzemi zopet svoj ključ. Nikoli več me ne boš videl.

Jurij je kar poskočil.

— Zakaj? Kaj ti pa je? Zakaj?

— Ker mora biti tako, — je odgovorila trdo.

V poltemi je videla, da je nakremžil obraz kakor otrok, ki se bo zdaj zajokal. Ona pa ni več oklevala, govorila je kakor bi nehote:

— Čuj, dragec moj, ti si preveč nedolžen prenaiven. Posvariti te hočem. Saj vendar ne gre, da zaupaš prvi ženski, ki jo srečaš... Glej, ne poznaš me, pa si mi dal ta ključ. No tem slabše, zdaj ti moram povedati. Redke so ženske, kakor sem jaz, ženske, ki se vržejo v naročje bogatemu mladeniču pa ne zahtevajo od njega denarja. V splošnem bi jim moški ne smeli verjeti. In da boš vedel, eden izmed moških v komedijantskem vozu je moj ljubček, to je tisti, ki me je poslal sem, da bi te pretentala. če bi se dalo. Vse sta poizvedovala... Stara, bogata gospa, srebrnina in zlatnina... Ti si pa moje informacije še izpopolnil. Ključ je bil potreben, da bi mogla vlomiti v grad. Zid je previsok, da bi ga mogla preplezati. Plen bi bil odpeljal moj brat v Pariz s sosedne postaje in ga tam prodal. Mi trije bi se pa z vozom odpeljali za njim. Tudi če bi jo ubrali za nami in nas dohiteli, bi ničesar ne našli pri nas. In nikoli bi ne prišlo na dan, kako so prišli vlomilci v grad, kajti ti bi si ne upal povedati, da si mi dal ključ. Zdaj je vse pripravljeno in danes ponoči nameravata opraviti zločinsko svoje delo. Jaz pa tega nočem več...

Obmolknila je, potem je pa vsa razburjena nadaljevala:

— Zavoljo tebe nočem zdaj tega. Bil si preveč zaupljiv... ljubil si me prenežno. Skratka, upira se mi misel, da bi mogla storiti kaj takega. Sicer pa, kaj bi si belila glavo, saj me ne ubijeta. Porečem jima, da sem ključ izgubila in pa, da si mi ti povedal, da so postali v gradu nezaupljivi in čuječi. In tako, fant moj, sem hotela ohraniti spomin na te — prijeten spomin, razumeš. Ti me pa tudi nikar ne ohrani v preslabem spominu, saj veš... Ljubim te. Toda pazi se... prenaiven si. Ali veš, da ničesar, prav ničesar ne razumeš o življenju. Toda v tvojih letih je to nevarno. Evo, zdaj pa vzemi nazaj svoj ključ.

Pomolila je ključ Juriju, toda bila je presenečena, ko je opazila na njegovem, navadno tako otroško dobrodušnem obrazu, izraz, kakršnega še nikoli ni videla na njem.

— Nisem tako naiven kakor misliš, — je odgovoril Jurij in skomignil z rameni. — Ne bi bi ti dal ključa kar meni nič tebi nič, ne da bi bil poprej ukrenil vse potrebno. Doma sem rekel, da je nevarno imeti v vratih navadno ključavnico in dal sem zamenjati prepereli zapah z novim. Vidiš, da se motiš, ko misliš, da sem tepček.

Nekaj časa ga je gledala široko odprtih oči. Kar mu je molče vrgla ključ v obraz, zaloputnila za seboj vratca in zbežala. Jurij si je z robcem zakril ranjeni obraz in slišal je, kako po stezici bežeča ciganka ihti.

Že nad 2000 letalskih napadov na Malto

Zakaj italijanski in nemški bombniki tako pogosto bombardirajo to angleško pomorsko trdnjavo?

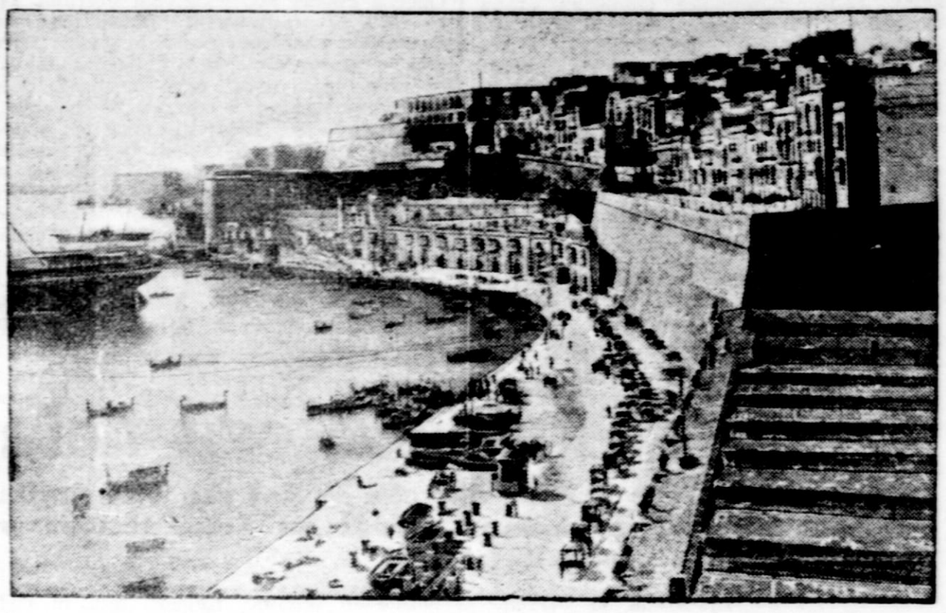

Pristanišče La Valetta na Malti

Otok Malta je že več tednov bombardiranju najbolj podvržen košček zemlje na svetu. Kaj to pomeni, si lahko mislijo tisti, ki so v sedanji vojni doživeli vsaj eno hujše bombardiranje iz zraka. Zlasti od 19. decembra 1941, ne mine noben dan, da bi se nad Malto ne pojavili bodisi nemški ali italijanski bombniki. Pa tudi ponoči Malti skoraj nikoli ni prizanešeno. 12 zračnih napodov v enem dnevu ni v zadnjih treh mesecih na Malti nič posebnega. Vseh letalskih napadov je imela Malta doslej že nad 2000.

Kaj je prav za prav vzrok, da italijanski in nemški bombniki tako vztrajno in pogosto napadajo ta skalnati otok v Sredozemskem morju? En sam pogled na zemljepisni položaj Malte, ležeče približno v sredini Sredozemskega morja, nam zadostuje, da spoznamo vzrok neprestanega bombardiranja te važne angleške pomorske trdnjave in postojanke. Približno na istem kraju, kjer leži Malta, se križajo važne pomorske poti in zveze med angleškim zapadom in vzhodom na eni, ter med Italijo in Severno Afriko na drugi strani. Malta tvori v splošnem in v sedanji vojni še posebno nekako Arhimedovo točko, s katere bi lahko dvignili ves Sredozemski prostor iz tečajev, če bi ...

Da, če bi se položaj iz gotovih drugih razlogov ne bil nekoliko izpremenil in če bi Malta po italijanskih in nemških bombnikih ne bila tako prizadeta. Angleži so dobili Malto približno pred 150 leti. V 19. stoletju in še pozneje, tudi po prvi svetovni vojni, so zgradili na Malti pomorsko trdnjavo prve vrste. V njenem edinstvenem naravnem pristanišču je dovolj prostora za poljubno število tudi največjih ladij. Dokler se ni razvilo letalstvo, je Anglija res lahko s pomočjo Malte gospodarila na Sredozemlju. Zdaj se je pa položaj bistveno izpremenil in sicer ne v prilog Angležev.

Še po letu 1935 je Anglija z brodovjem, obsegajočim nad 100 vojnih ladij, z Malte demonstrirala proti Italiji in njenim namenom glede Abesinije. Ko je pa poslal Duce kot učinkovito protidemonstracijo več sto bojnih letal nad angleško brodovje, je Anglija takoj potegnila iz pristanišča na Malti največje in najdražje pomorske edinice. S tem je torej že takrat priznala, da so bombniki zelo nevarno orožje tudi tam, kjer bi sicer kazalo, da se vojnemu brodovju ni treba nikogar in ničesar bati. Malta je oddaljena 100 km od najbližje italijanske obale, kar pomeni, da ji preti neprestana nevarnost tudi z morja, ker jo prav lahko dosežejo italijanske vojne ladje. In res angleška admiraliteta v sedanji vojni še ni poslala pred Malto večjih edinic razen nujnih primerov, ko je to brezpogojno morala storiti. Toda vedno, kadar so priplule večje angleške vojne ladje pred Malto, so prišle v pristanišču La Valetta v pravo peklo, ker so jih takoj napadli italijanski in nemški bombniki.

Čemu torej neprestani bombni napadi na Malto? Kakšen je potemtakem njen pomen in kakšne cilje ima tu italijansko in nemško orožje? Malta gospodari kot rečeno vsemu Sredozemlju in svojega strateškega pomena še ni povsem izgubila, čeprav jo italijanski in nemški bombniki neprestano bombardirajo. Malto bi lahko primerjrali z veliko nosilko letal sredi Sredozemskega morja. V tem pogledu je njena lega naravnost idealna. In ta nosilka letal se ne da potopiti, kar je še posebno važno. Seveda pa mora biti v ta namen opremljena z vsemi potrebnimi napravami in na nji mora biti tudi dovolj letal. Na to so mislili tudi Angleži, ko so izpremenili Malto v prvovrstno letalsko oporišče. S tem so ji vrnili velik del pomena, ki ga je bila izgubila kot pomorsko oporišče. Če bi Angleži ne imeli na Malti dovolj letal in letalskih naprav, bi bila ta njihova pomorska trdnjava že davno brez pomena. Pa tudi kot oporišče za podmornice igra Malta precej važno vlogo.

Vojna v Severni Afriki je v bistvu borba za Sredozemlje, kar so pokazali tudi visoki, toda nedoseženi cilji zadnje ofenzive generala Auchinlecka. Zato je postala Malta kot nosilka letal in oporišče za podmornice še enkrat v svoji zgodovini izredno važna postojanka. Če bi se bilo Angležem posrečilo potopiti s svojimi z Malte poslanimi podmornicami in bombniki vse, ali vsaj pretežno večino italijanskih in nemških ladij in podmornic na poti iz Italije v Severno Afriko, kakor je napovedoval Churchill lani jeseni, bi ne bila pomagala nobena hrabrost italijanskih in nemških čet v Afriki. Prej ali slej bi bilo treba borbo na tem bojišču opustiti. Ti zgledi so dali Angliji tudi povod, da je vedno znova izpopolnjevala svojo obrambo na Malti. To je pa tudi vzrok, da italijanski in nemški bombniki neprestano bombardirajo to angleško oporišče, in po sledice bombardiranja Malte se kažejo na afriškem bojišču. Malta je za to bojišče najzanesljivejši barometer.

Odtok zlata iz Amerik

Iz Washingtona poročajo, da so se ameriške zaloge zlata v cekinih v zadnjem tednu zopet skrčile za 29 milijonov dolarjev. Odkar je Amerika v vojni so se skrčile njene zaloge zlata za 58 milijonov. Od začetka obtoka zlata, od novembra lanskega leta pa za 84,000.000. To je prvi obtok zlata iz Združenih držav v zadnjih 4 letih in obenem največja izguba denarja v zadnjih 9 letih, namreč od težke bančne in finančne krize v letu 1932-33.

Vzrok tako znatnega obtoka zlata bo deloma tudi v blokiranju švicarskega in dolarskega dobroimetja drugih nevtralnih držav v zlatu. Iz tega izvirajoče povpraševanje po zlatu se kaže tembolj, ker je dotok zlata iz angleškega imperija v Ameriko takorekoč sploh prenehal in ker pomeni izguba Filipinov za ameriško gospodarstvo hud udarec. Na Filipinih so namreč predlanskim pridobili 1,096.000 unč zlata v vrednosti 38,400.000 dolarjev. Vse na Filipinih pridobljeno zlato je šlo v ameriško državno blagajno. Delež Filipinov na pridobivanju zlata v Združenih državah in njihovih kolonijah je znašal lani blizu 20 odstotkov, dočim je znašal leta 1929 samo 7 odstotkov.

Po padcu Batavije

je prešla vsa nizozemsko-indijska kolonijalna posest v japonske roke

S padcem Batavije ni prišlo Japoncem v roke samo glavno mesto otoka Jave, temveč vsa nizozemsko - indijska kolonijalna posest. Borba za Insolindo, kakor pravijo Nizozemci svoji kolonijalni posesti na Daljnem vzhodu, je s tem v glavnem zaključena, kar pomeni zgodovinski dogodek in preokret v evropskem gospostvu v jugovzhodni Aziji vobče.

Batavija leži na severozapadnem delu Jave in ima 533.000 prebivalcev. To je največje mesto Nizozemske Indije in vsega Malajskega otočja. Mesto so ustanovili leta 1610. Holandci in od 17. stoletja je tudi trgovsko središče Nizozemske Indije. Leta 1619. je postala Batavija tudi sedež vlade Nizozemske Indije, katere generalni guverner je bil takrat Coen. Batavija ima po koralnih pečinah dobro zavarovano idealno pristanišče. V novejšem času je bilo zgrajeno 7 km severozahodno od Batavije pri Tandjungu Prioku večje umetno pristanišče, zvezano z Batavijo po prekopu in železnici. Izvoz pridelkov vzhodne Jave je šel večinoma skozi Batavijo. Glavna izvozna roba so bili kavčuk, kava, čaj, sladkor, kopra, tobak in poper.

Staro mesto Batavija leži še v nižini morske obale, kjer je zelo razširjena mrzlica. Mesto je zgrajeno strogo po holandskem slogu in vse prepreženo s kanali. Ne razlikuje se skoraj nič od poljubnega staronizozemskega mesta, le da prebivajo zdaj v njem izključno Malajci in Kitajci. Evropci so se namreč zaradi malarije in drugih podobnih bolezni že v pričetku 19. stoletja umaknili v višje ležeče kraje, jugovzhodno od starega mesta ter se naselili ob rečici Tjiliwong, kjer imajo svoje hiše in vile sredi vrtov kokosovih palm in riževih plantaž. Njihove naselbine segajo tja gori do hribovitega prehoda v Ivanjsko pogorje. Vojaško oporišče Nizozemske Indije je bilo na vzhodu Jave pristaniško mesto Surabaja, ki bo tudi kmalu v japonskih rokah, če že ni.

Prof. Speer naslednik dr. Todta

Velikemu graditelju cest sledi velik graditelj mest

Novi nemški minister za dobave in municijo prof. Albert Speer je prevzel po tragično umrlem dr. Todtu dediščino, ki so ji kos samo najmočnejše osebnosti. Usmerjati krvni obtok orjaškega telesa nemške vojne organizacije v tej največji vojni vseh časov, ne da bi nastal v njem zastoj, to zahteva pač moža izrednih organizatoričnih sposobnosti in neutrudljive žilavosti v premagovanju vedno novih problemov. Prof. Speer, ki mu je Hitler poveril to važno delo, je organizator, o katerem je znano, da se je že opetovano izkazal prav tam, kjer je bilo treba opraviti gigantsko delo in premagati na prvi pogled nepremagljive ovire. Njegova dela odlikuje vedno širokopoteznost, v okviru osebnega pregleda vzeto skoraj eksplozivnost. To velja v enaki meri za njegovo poslopje v Nürnbergu, kjer ima Hitlerjeva stranka svojo veliko zborovalnico, kakor tudi za preureditev Berlina. Velikemu graditelju avtomobilskih cest dr. Todtu sledi velik graditelj mest prof. Speer. Arhitekti in graditelji zavzemajo zopet vodilna mesta v vojni organizaciji, kakor je bilo v vseh razdobjih zgodovine od Michelangela do Vaubana.

Novi nemški minister je najmlajši med Hitlerjevimi sotrudniki v tem svojstvu. Rojen je bil 19. marca 1905 in bo torej čez nekaj dni star 37 let. Njegovo rojstno mesto je Mannheim. Študiral je najprej v Karlsruhe, potem je pa presedlal v Monakovo in Berlin, kjer je bil diplomiran. Prvotno je hotel postati profesor in res je bil skoraj pet let asistent na berlinski tehniški visoki šoli, potem se je pa odločil za svobodni poklic in najprej je poskusil srečo v stavbarstvu. Ko mu je bilo 27 let, je prevzel preureditev doma berlinske pokrajinske organizacije narodno socialistične stranke (NSDAP). Tako je prišel v stik s Hitlerjevim pokretom.

Ko je prevzel oblast v Nemčiji Hitler, se je prof. Speer lotil načrtov za novo palačo propagandnega ministrstva. Preureditev in notranja oprema palače sta njegovo delo. Prof. Speer je jasno spoznal in doumel notranje zakone tiste vrste stavbarstva, ki jo ima pred očmi največji arhitekt Nemčije Adolf Hitler sam. Zato mu je bilo naročeno tudi izdelati načrte za provizorična poslopja narodno socialistične stranke v Nürnbergu. Skoraj polna tri leta je delal na teh načrtih, ki pa še niso dovršeni. Med tem je pa izdelal tudi načrte za prezidavo in preureditev palače nemškega poslaništva v Londonu in za palačo »Nemški dom« na pariški svetovni razstavi.

Albert Speer ni bil nikoli samo arhitekt v tem smislu, da bi mu bil ustvarjalna snov mrtev kamen. Odkar je v Nemčiji na krmilu narodno socialistična stranka, je Speerova naloga tudi skrbeti za tehnično in umetniško stran velikih strankinih zborovanj in manifestacij. Kdor je videl vsaj eno tako prireditev, ve dobro, kako spretno zna Speer izrabiti tudi množice ljudstva v dekorativne svrhe. 30. januarja 1937 je Hitler naročil Speeru izdelati načrte za popolno preureditev Berlina. To je ena najtežjih nalog, kar jih je kdaj prevzel arhitekt. Tudi to delo je šele v razvoju. Izmed novih palač, ki bodo značilne za preurejeni Berlin, je treba omeniti palačo državnega kancelarja, ker prav ta najlepše kaže, kakšni načrti lebde Speeru pred očmi. V 9 mesecih so bila dela na prezidavi te palače končana. Glavno delo, ki je čakalo Speera v Berlinu, je pa prekinila sedanja vojna. Speer je moral prevzeti druge naloge v zvezi z vojno industrijo, zdaj mu je bila pa poverjena najtežja naloga, kar jih trenutno sploh pozna Nemčija.

Mednarodna pravniška zbornica

Te dni je bila ustanovljena rumunska sekcija mednarodne pravniške zbornice, ki ima svoj sedež v Berlinu. Na otvoritveni seji je govoril podpredsednik rumunske vlade, bivši profesor mednarodnega prava na univerzi v Bukarešti Mihail Antonescu. Izjavil je, da je bila rumunska sekcija ustanovljena z namenom preskrbeti rumunski vladi juridično gradivo, ki ga rabi za zaščito nacionalne politike na mednarodnem polju. Kakor na vojaškem polju — je dejal Antonescu, — tako se kažejo tudi na duhovnem odločilne tendence rešiti bodočnost Evrope potom strnitve vseh tvornih sil. Ti simptomi stopajo zdaj na dan po vsej Evropi zlasti pa v Nemčijo. Nemški pravosodni minister sam si je mnogo prizadeval za mednarodno sodelovanje na pravniškem polju. Antonescu je zaključil svoj govor z naglašanjem rumunskih organizatornih nalog na jugovzhodu Evrope.

Tudi drugi govorniki tako podpredsednika rumunske sekcije Otetelišani in Mirceu Djuvara sta v svojih govorih naglašala, kako zelo si Nemčija sredi vojne prizadeva poglobiti znanstveno delo in sodelovanje med evropskimi narodi. Novoustanovljena rumunska sekcija mednarodne pravniške zbornice smatra za svojo glavno nalogo stopiti čimprej v tesne stike z berlinsko organizacijo.

Nemško-turški gospodarski stiki

Turška trgovska zbornica za Nemčijo, ustanovljena pred 15 leti, je imela svoj letošnji občni zbor v Berlinu. Častni predsednik, turški poslanik v Berlinu Gerede je v otvoritvenem govoru naglašal, da sta bila dva važna dogodka lanskega leta velikega pomena tudi za delovanje zbornice. Prvi je bil v juniju sklenjena prijateljska pogodba med Nemčijo in Turčijo, ki ne pomeni samo formalnega akta, temveč je treba videti v njej nov dokaz tradicionalnega gospodarskega sodelovanja med obema državama, drugi dogodek je bila pa dana v oktobru med Turčijo in Nemčijo sklenjena trgovinska pogodba, ki nudi nove široke možnosti za pospeševanje in poglobitev nemško-turških trgovinskih stikov.

Generalni tajnik zbornice dr. Turgut je v svojem letnem poročilu obširno obravnaval nemško-turško trgovinsko pogodbo, ki je ustvarila najboljše pogoje za poglobitev medsebojnih gospodarskih stikov. Ker je bil obenem poenostavljen klirinški promet med obema državama, bo lahko zbornica s tem večjim uspehom izpolnjevala svoje naloge.

Šlo je tudi tako

Haydn se ni posebno dobro razumel s svojo ženo in bil je že dolgo ločen od nje, ko ga je nekega dne obiskal na Dunaju koncertni mojster Kranz. Bila sta dobra prijatelja in ko je Kranz opazil pri njem svoženj neodprtih pisem z napisom »Haydnu«, ga je vprašal presenečeno: Kakšna pisma pa so to? — Ah, kar pusti jih — to so neprijetne stvari, — je odgovoril Haydn. To so pisma moje žene. Pišem ji vsak mesec, toda njenih pisem sploh ne odpiram, temveč ji odgovarjam ne da bi jih prebral. In ona dela z mojimi odgovori prav tako.

Častno Hitlerjevo darilo

V priznanje njegovih zaslug je poslal Hitler vrhovnemu poveljniku bolgarske vojske v svetovni vojni generalu Sekovu častno darilo v zneku 50.000 mark. Ta denar bo porabil general Šekov za ustanovitev po njem imenovanega sklada, iz katerega bodo dobivali podpore invalidi iz svetovne vojne 1914—18. To bo še poglobilo prijateljske vezi med nemškim in bolgarskim narodom.

Najmanjša knjižnica

Težko si mislimo, da bi lahko spravili celo, okrog 4000 zvezkov obsegajočo knjižnico v srednjevelik ročni kovčeg in jo jemali seboj na potovanje. Tako knjižnico, ki bo pač najmanjša na svetu, imajo v Budimpešti. Knjižnica je last nekega zbiralca, ki že dolga leta kot ljubitelj išče in kupuje po svetu najmanjše knjižice. Nobena od njegovih knjižic ni večja od navadne pisemske znamke in kdor bi hotel te knjižice prebirati, bi si moral pač pomagati z močnim drobnogledom. V najmanjši knjižnici na svetu je tudi popolno sveto pismo, Balzacova in Shakespearova dela ter madžarski prevod zbranih Dantejevih del.

Nemški kulturni filmi v rumunskih šolah

Rumunsko prosvetno ministrstvo je pokrenilo nedavno kulturno politično akcijo, ki bo imela ugodne posledice za poglobitev kulturnih stikov med Rumunijo in Nemčijo. Na vseh visokih šolah v Bukarešti prikazujejo vsakih 14 dni nemške kulturne in mladinske filme. Za izpopolnitev programa v narodnopolitičnem pomenu so priključeni nemškim filmom še rumunski tedenski pregledi z vzhodnega bojišča. Zastopan je tudi italijanski film. Poleg tega je pa nemški film tudi v službi rumunskega ministrstva javnih del.

Originalna osveta

Ko se je mudil Viktor Scheffel v Italiji, mu je poslal neki prijatelj iz Nemčije nefrankirano pismo, glaseče se:

»Počutim se dobro. Prisrčne pozdrave ...«

Jezen, da mora plačati za tako brezpomembno pismo visoko porto-globo je pesnik sklenil osvetiti se prijatelju na originalen način. Poslal mu je v zaboju velik, težak kamen in pošiljke seveda tudi ni frankiral. Prijatelj je bil pošiljke zelo vesel ker je mislil, da je v nji nekaj imenitnega. Zato je z veseljem plačal zelo visoko porto-globo. Ves nestrpen je odprl zaboj. Lanko si pa mislimo njegovo presenečenje, ko je našel v njem velik kamen, na njem pa listek z napisom:

»Po prejemu radostne vesti, da se počutiš dobro, se mi je odvalil od srca tale kamen.«

Tujski promet v Budimpešti

Navzlic vojni je obiskalo lani Budimpešto približno 33% tujcev več kakor predlanskim. Lani je sprejela madžarska prestolica 364.175 tujcev, predlanskim pa 272.070. Iz priključenih novih pokrajin je bil predlanskim obisk Budimpešte velik, lani je pa močno nazadoval. Iz Nemčije je bil obisk za 50% večji kakor predlanskim. Iz drugih evropskih držav pa v splošnem enak. Lani so narasli dohodki Budimpešte od neposrednih davkov za okroglih 40% in sicer od 248.7 na 346.3 milijone pengö. Država je pa prejela na davkih lani celo okrog 50% več kakor predlanskim.

B. Perowne: 7

Dr. Torridon igra za vse

Roman

Tako govoreč je vzel s pisalne mize nekaj papirjev, jih z namrščenimi obrvmi prelistal in jih zlovoljno vrgel nazaj.

»Vse, kar imamo, so zgolj domneve, v tem je gorje. Nikjer nič takega, česar bi se mogli zanesljivo oprijeti. Port Said nam brezžično sporoča, da ima povod za sum, da se je neki tat draguljev in morilec z imenom Le Fendu, ki je s svojimi neverjetnimi in drznimi podvigi na rivieri pripravil vso francosko policijo, posebno pa dva detektiva, Beaurièra in Cariguela, ob pamet, s svežnjem listin pod pazduho kratko in malo vtihotapil na našo ladjo, tako da smo ga imeli za enega izmed mnogoštevilnih kopnjanov, ki imajo opravke na parniku. Nu, priznajmo, bilo bi mogoče. A zakaj mora Port Said smatrati, da se je stvar res zgodila, mi ne gre v glavo. Kakor mi tudi ne gre v glavo, da bi moral biti naš človek baš ta Le Fendu. ‚Povod za sum' in ‚mož je nevaren' — to je vse, kar pravijo.«

Kapitan Graydon je skomignil z rameni.

»Vse poizvedbe na ladji smo izvršili,« je nadaljeval. »In ko smo že vedeli, da je Port Said ustrelil kozla, smo pravkar hoteli v tem smislu brezžično poročati tamkajšnji policiji, tedajci pa se začne preklicani vajenec rotiti, da je videl, kako je nekdo padel v vodo! Zanesljivo ve, povsem zanesljivo! Po drugi strani pa se izkaže ob novem, še natančnejšem pregledu, da ne manjka nikogar, ne izmed potnikov ne izmed posadke. Kakšen je torej odgovor na vse to? Ali se je vajencu zmešalo, ali pa ima Port Said prav in smo vozili na ladji potnika, ki ga zdaj ni več! «

Doktor Tweed je zamrmral:

»Ali se vam ne zdi čudno, gospod, da se človek, ki ga išče policija zaradi tolikih zločinov kakor tega Le Fenduja, skrije na parniku, čigar prihodnja postaja je Marseille? To je bogme nekakšen samomor.«

»Baš to pravim tudi jaz!« je poveljnik odvrnil. Nekaj trenutkov je zamišljeno stal na mestu in strmel predse. »Nu, zdaj bo menda treba vse znova začeti. Preden ugotovimo, ali je neznanec mrtev, moramo dognati, ali je vobče živel. Ta ali oni izmed potnikov, ki so se pripeljali z motornim čolnom, je morda opazil kaj nenavadnega na ljudeh, ki so po opravkih prišli na ladjo ... Začnimo s Francozom ... z Gouvernom!«

Gospod Emil Gouverne je kramljal z Marijo Brookbyjevo za eno izmed miz na kavarniški verandi, ko ga je dosegel kapitanov poziv. Vstal je, se priklonil dekletu in odšel s strežajem, ki mu je bil prinesel vabilo. In Roy Torridon, ki je postopal tam okrog, je z rokami v žepih, z vihrajočo ovratnico in solnčnim iskrenjem v svetloplavih laseh neutegoma krenil k mizi Marije Brookbyjeve.

»Dober dan, gospodična Brookbyjeva.«

Kavarniška veranda se je dvigala nad basênom, ki je ležal pod njo na palubi, in dekle se je s komolcem naslanjalo na ograjo, ob kateri je stala njena mizica, ter opazovalo kopalce. Vzdignila je oči proti Royu, ga spoznala in ga pozdravila s prijateljskim nasmeškom.

»Smem prisesti?« je vprašal Roy.

»Seveda. Prav do zdajle sem plavala, pa sem morala pojesti sladoled, da si preženem okus po slani vodi.« Spet je spustila oči proti basênu. »Ta parnik mi je zelo všeč.«

»Da, ‚Ranpore' je jako udoben.«

»Zelo me veseli,« je nadaljevala čez nekaj trenutkov, »da smo imeli snoči, saj veste, le prazen poplah.«

Roy je pritrdil in se oddahnil, ko ni vztrajala na tem predmetu.

»Ste bili zelo dolgo v Egiptu?« je vprašal. Nekaj časa sta govorila o Egiptu. Toda v pomenku ju je zmotil strežaj:

»Gospodična, prinašam vam poklone gospoda kapitana, ki bi vam bil hvaležen, če bi mu žrtvovali nekaj minut.«

Namen tega poziva je bil Royu očiten, vendar se ni kdovekaj zamišljal o njem. Rečeno mu je bilo, naj se ne vtika v to stvar, in razen tega je bilo zdaj, ko je sklepal prijateljstvo z Marijo Brookbyjevo, vse drugo postranskega pomena.

Tisto popoldne je igral z njo tenis, zvečer, po večerji, pa jo je nekajkrat poprosil za ples. Orkester je bil izvrsten, noč čudovita, in Roy se že leta in leta ni bil zavrtil z dekletom, kakršna je bila Marija Brookbyjeva; to ji je tudi povedal.

Nasmehnila se je:

»Mislila sem, da se ladijskim zdravnikom nikoli ne manjka idealnih plesalk!«

»Tako sem mislil tudi jaz ... svoje dni!« je Roy odvrnil.

V njegovem glasu ni bilo nič trpkobe, a poudarek je očitno nekaj pomenil. Več ni rekel, dasi ga je dekle vprašujoče pogledalo. Ko je godba utihnila, je Marija predložila:

»Pojdiva, seznanim vas s svojim stricem.«

Lionel Brookby je slonel ob ladijski ograji in držal črnolasko okrog pasu. Izpustil jo je in segel Royu v roko, tako čvrsto, da je mladi človek osupnil. Črnolaska, Irena Steuartova, je rekla kratko: »Pozdravljeni!« in se obesila Brookbyju za komolec.

»Za Boga, dragi, pojdiva in kaj popijva. Konec me bo od žeje«

»Izvrstna misel,« je Brookby pritrdil. »June in Jolanda sta v kadilnici. Greš tudi ti, Marija? In vi, Torridon, stari prijatelj?«

Roy Torridon se je bil slovesno zarekel: »Nikoli več pokerja, nikoli več krepke pijače!« — a kamor je šla Marija, je moral iti tudi on. To je pomenilo, da bodo napitnine, ki jih je bil že namenil strežajem, zdrknile z višine »velikodušnih daril« v skromnejši in nekaznejši razred »majhnih spominkov«.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani